

Introduktion för lyckad integration

- En studie om Lunds kommuns introduktionsprogramms betydelse för integrationsprocessen

Eklund Hanna och Pajić Jasmina

Socialhögskolan
SOPA63
Ht-08

Handledare: Kristina Göransson

Innehållsförteckning

FÖRORD	4
1. INLEDNING	5
1.1 PROBLEMFÖRMULERING	5
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	6
1.3 AVGRÄNSNINGAR	6
1.4 BEGREPP OCH DEFINITIONER	6
2. BAKGRUND	8
2.1 FRÅN INVANDRARPOLITIK TILL INTEGRATIONSPOLITIK	8
2.2 KOMMUNENS ANSVAR	9
2.2.1 <i>Introduktionens innebörd</i>	9
2.3 LUNDS KOMMUN OCH DESS INTRODUKTIONSPROGRAM	10
3. METOD	11
3.1 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	11
3.2 FÖR- OCH NACKDELAR MED DEN VALDA METODEN	11
3.2.1 <i>Gruppintervjuer</i>	12
3.3 URVAL.....	12
3.4 GENOMFÖRANDE AV INTERVJUERNA	13
3.5 DATABEARBETNING	14
3.6 VALIDITET OCH RELIABILITET	14
3.7 BRISTER OCH MISSLYCKANDEN	15
3.8 ARBETSFÖRDELNING	15
3.9 ETISKA STÄLLNINGSTAGANDEN	16
3.10 FÖRFÖRSTÅELSE	16
4. TIDIGARE FORSKNING	17
5. TEORI	21
6. ANALYS AV EMPIRI	24
6.1 PRESENTATION AV INTERVJUPERSONERNA	24
6.2 INTEGRATION	25
6.2.1 <i>Vad betyder begreppet integration</i>	25
6.2.2 <i>Vem bär ansvaret för integrationen?</i>	27
6.2.3 <i>Vad är viktigt för en lyckad integrationsprocess?</i>	28
6.2.4 <i>Kan man leva i Sverige utan att integreras?</i>	29
6.3 LIVET I SVERIGE	30
6.3.1 <i>Att leva i Sverige med svenskarna</i>	30
6.3.2 <i>Synen på sig själv i det nya landet</i>	32
6.3.3 <i>Vikten av en meningsfull sysselsättning</i>	34
6.3.4 <i>Praktik</i>	35
6.3.5 <i>Språkets betydelse</i>	36
6.3.6 <i>Bostad</i>	36
6.3.7 <i>Den sociala biten</i>	37
6.4 INTRODUKTIONSPROGRAMMET	38
6.4.1 <i>Introduktionsprogrammets roll i integrationsprocessen</i>	38
6.4.2 <i>Förbättringar av introduktionsprogrammet</i>	39
7. AVSLUTANDE DISKUSSION	42

8. REFERENSLISTA.....	45
8.1 SKRIFTLIGA KÄLLOR.....	45
8.2 INTERNET:	46
9. BILAGOR.....	48
9.1 BILAGA 1. INFORMATIONSBREVET	48
9.2 BILAGA 2. FRÅGEGUIDE ANSTÄLLDA.....	49
9.3 BILAGA 3. FRÅGEGUIDE KLIENTER	50

Förord

Denna uppsats har gjorts i samarbete med Lunds kommuns flyktingteam vilka vi vill tacka för all hjälp de har gett oss under uppsatsens gång. Vidare vill vi rikta ett stort tack till våra intervjupersoner för att ni ville ställa upp och dela med er av era erfarenheter. Utan er hade denna uppsats inte kunnat genomföras.

Till sist vill vi tacka vår handledare Kristina Göransson för råd och vägledning under uppsatsskrivandet.

Lund, 2009-02-24

Eklund, Hanna

Pajić, Jasmina

1. Inledning

Inledningsvis kommer vi att presentera det fenomen som vi valt att undersöka samt uppsatsens syfte och de frågeställningar vi valt att besvara. Vidare kommer en kort beskrivning av begrepp och definitioner som är relevanta för uppsatsen.

1.1 Problemformulering

Under de senaste decennierna har Sverige blivit ett land som kännetecknas av kulturell och etnisk mångfald. Idag är 12,2 procent av Sveriges befolkning födda i ett annat land. Under de senaste 20 åren har invandringen i genomsnitt uppgått till över 50 000 personer per år. Detta är en siffra som beräknas öka. Integrationspolitiken har under många år varit ett aktuellt ämne för debatt i vårt samhälle. I och med att invandringen ökar kommer frågan om integration och den etiska mångfalden att bli ännu viktigare i framtiden. Integrationspolitiken är idag en fråga som berör hela svenska befolkningen och inte bara de som har invandrat till landet. Mycket har diskuterats om invandrarnas integration i samhället samt vilka konsekvenserna kan bli av brister i detta förlopp. Brister i integrationsprocessen kan bland annat leda till problem så som segregering, isolering, arbetslöshet, ekonomiska och psykiska problem. Det är viktigt för alla som är aktiva inom socialt arbete är att ha en förståelse gällande denna problematik, då frågan är aktuell inom många verksamhetsområden (Integrationsverket, 2006).

Varje kommun i Sverige upprättar ett avtal med Migrationsverket som fastlägger hur många flyktingar kommunen ska ta emot per år. Kommunerna ersätts av migrationsverket för utgifter i samband med flyktingmottagandet. Enligt detta avtal ska Lunds kommun ta emot 125 flyktingar per år. I Lund finns ett flyktingteam, som är en del av avdelningen för arbete och försörjning inom Socialförvaltningen och det har det samordnande ansvaret för flyktingmottagandet i kommunen. Det finns ett introduktionsprogram som man som nyanländ flykting följer och där ingår samhällsinformation, svenska, praktik, planering i arbets- och utbildningsfrågor, psykosocialt bistånd, råd och vägledning. Programmet varar maximalt 36 månader och avslutas antingen då studierna i svenska är avklarade eller då individen är självförsörjande (Lunds kommun, 2008).

Med anledning av att integrationsfrågan är omfångsrik har vi valt att avgränsa oss till att fokusera på vilka åtgärder man har vidtagit vid Lunds kommuns flyktingteam för att integrera

nyanlända flyktingar i samhället samt vilka resultat det fört med sig. Våra funderingar kretsar kring vad som sker med individen efter avslutad introduktion. Är individen nu integrerad eller är processen precis påbörjad då individen nu på egen hand tar del av samhällslivet? För att få svar på våra frågeställningar nedan kommer vi att använda oss av den kvalitativa metoden i form av intervjuer med både klienter och socialarbetare. Materialet vi får fram kommer att analyseras med hjälp av Jose Alberto Diaz integrationsmodell samt Milton Gordons assimilationsmodell.

1.2 Syfte och frågeställningar

Vårt syfte med denna uppsats är att beskriva och analysera introduktionsprogrammets betydelse i den enskilde individens integrationsprocess i Lunds kommun. Våra frågeställningar är följande:

- Vad innebär det för den enskilde individen att genomgå ett introduktionsprogram?
- Hur ser de anställda på introduktionsprogrammets betydelse?
- Vad innebär det att vara integrerad utifrån socialarbetarnas perspektiv respektive klienternas perspektiv?

1.3 Avgränsningar

Då frågorna kring integration är omfattande, med litteratur och forskning utifrån olika synvinklar och då vi i denna uppsats inte har utrymme att belysa allt har vi valt att avgränsa oss till att undersöka introduktionsarbetet med nyanlända flyktingar. Geografiskt kommer uppsatsen att avse Lunds kommun.

1.4 Begrepp och definitioner

Begreppet integration är relativt nytt. Under en lång tid ansåg man i Sverige att invandrare i landet skulle assimilera sig, genom att ge upp det i sin kulturella bakgrund som skiljer sig från majoritetsbefolkningen. Eventuella skillnader förväntades suddas ut för att individen skulle smälta in i det nya samhället (Popoola, 2002; Westin, 1999). Länsstyrelsen ger följande definition på begreppet assimilation:

den process genom vilken en grups kulturella särart försvinner eller överges i mötet med majoritetssamhället. Till skillnad från integration, där olika gruppers särart inte betraktas som ett hinder för inträde i samhällslivet, är assimileringen framtvungad av hårda krav på anpassning till dominerande normer för socialt beteende (Länsstyrelserna, 2008).

I dagens invandrapolitik har man övergett begreppet assimilation i förmån till integration som är ett begrepp som uppträder i många olika kontexter. Begreppet har många infallsvinklar och studeras antingen ur samhälls- eller individnivå. Integration utgår från delar som genom anpassning kan förenas till en helhet. För individen handlar det om att ha möjlighet till aktivt deltagande i samhällslivet utan att ge upp sin egen identitet. För att integrationen ska lyckas krävs kommunikation, ömsesidig förståelse samt kunskap om varandras kultur och värderingar (Lunds kommun, 2002). Lunds kommuns definition av begreppet integration är den samma som diskrimineringsombudsmannens:

En process som leder till att människor från olika grupper – etniska eller könsmässiga – lever och verkar i kontakt med varandra i olika delar av samhällslivet utan att någon mot sin vilja behöver ge upp sin gruppidentitet (Lunds kommun, 2002 s. 4).

För att ytterligare göra en förtydligan är det av vikt att det framkommer vad vi i denna uppsats menar med en person som är nyanländ i Sverige. Nedan kommer den definition på orden som används av Sveriges Länsstyrelser vilket även är den vi kommer att använda oss av i detta arbete.

Som nyanländ räknas den person som är född utomlands och varit folkbokförd i Sverige i cirka två till tre år. Även en asylsökande kan räknas som nyanländ (Länsstyrelserna, 2008).

Definitionen ovan på begreppen integration har vi valt att använda oss av i detta arbete då Lunds kommun och flyktingteamet själva använder den. Vad gäller begreppet assimilation och nyanländ har vi valt Länsstyrelsens definitioner då vi anser att dessa är tydliga och jämförbara med andra definitioner som finns av begreppen.

2. Bakgrund

Här kommer vägen till dagens integrationspolitik i Sverige samt det resultat som uppnåtts i det kommunala flyktingmottagandet att redovisas. Därutöver kommer Lunds introduktionsprogram för nyanlända flyktingar att presenteras.

2.1 Från invandrapolitik till integrationspolitik

Integration är något som kan ses ur ett nationellt, regionalt och lokalt perspektiv. På nationell nivå har vi övergått från en assimileringpräglad invandrapolitik till en integrationspolitik som återspeglar mångfald. Arbetskraftsinvandringen dominerade i Sverige under efterkrigstiden. Fram till mitten av 1970-talet präglades den svenska invandrapolitiken av en idé att invandrare skulle ”smälta in” i det svenska samhället, assimileras. 1975 fattade riksdagen beslut om att invandrapolitiken ska byggas på de tre målen *jämlikhet*, *valfrihet* och *samverkan*, vilka än idag utgör grunden för det integrationspolitiska arbetet. Detta nya beslut innebar att invandrare fick samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter som den övriga befolkningen. Ursprungligen var invandrapolitiken inriktad på invandrare och samhällets relationer till dem. Dagens integrationspolitik är däremot inriktad på förhållanden och mekanismer i hela samhället (Integrationsverket, 2006; prop 1997/98:16). Enligt Länsstyrelsen syftar integrationspolitiken till att ”*ge invandrade personer förutsättningar för att integreras i det svenska samhället*” (Länsstyrelserna, 2008).

Integrationspolitiken står idag under integrations- och jämställdhetsdepartementet och de övergripande målen är:

- lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk eller kulturell bakgrund
- en samhällsgemenskap med samhällets mångfald som grund
- en samhällsutveckling som kännetecknas av ömsesidig respekt och tolerans och som alla oavsett bakgrund ska vara delaktiga i och medansvariga för

(Prop 1997/98:16)

Dessa mål syftar till att öka toleransen och respekten mellan olika etniska grupper och verka för jämlika och jämställda levnadsvillkor. Viktigt för integrationspolitiken är att skapa förutsättningar för att underlätta för nyanlända flyktingar att etablera sig på arbetsmarknaden. Den nuvarande integrationspolitiken betonar arbetslinjen då arbete anses vara en förutsättning för integration och delaktighet (Integrationsverket, 2006).

2.2 Kommunens ansvar

Staten har det övergripande ansvaret för att ta emot flyktingar och andra invandrade men det är kommunerna som mot statlig ersättning ansvarar för utförandet av introduktionen till de nyanlända. Introduktionen ska vara till hjälp för de nyanlända så att de så snabbt som möjligt etableras i Sverige. Fram till 2007 fanns Integrationsverket som bildades i slutet av 90-talet som ett led i den nya politik som då lades fram. Integrationsverket var den centrala myndigheten som ansvarade för att integrationspolitikens mål verkade inom olika samhällsnivåer. Efter att verket lades ner fick Migrationsverket och Länsstyrelsen i uppgift att se till att det finns beredskap i landet för att ta emot nyanlända invandrare. För att dessa personer ska få en introduktion skapar Migrationsverket och Länsstyrelsen överenskommelser med kommunerna om hur många flyktingar som kommunen ska ta emot samt erbjuda dem ett introduktionsprogram (Länsstyrelsen i Skåne län, 2008; Regeringen, 2008).

I det kommunala flyktingmottagandet ingår flyktingar som efter att de fått uppehållstillstånd ska tas emot för bosättning av kommunen. Migrationsverket hjälper till vid bosättningen i kommunerna och det är de som ansvarar för att betala ut den statliga ersättningen till kommuner och landsting. Länsstyrelsen är den som förhandlar fram överenskommelserna med kommunerna samt följer upp introduktionen i länet (Länsstyrelsen i Skåne län, 2008).

2.2.1 Introduktionens innebörd

Alla nyanlända flyktingar har rätt till introduktion under de första åren de vistas i Sverige. Denna introduktion ska skapa förutsättningar till egen försörjning och delaktighet i det svenska samhället. Introduktionen ska vara individuell och ska anpassas efter personens bakgrund, behov och villkor. För att introduktionen ska bli så lyckad så möjligt har olika myndigheter nått en överenskommelse där de övergripande målen för utvecklingen av introduktionsinsatserna skrivits ned. Utöver de övergripande målen upprättas mål på regional och lokal nivå. De berörda myndigheterna är Arbetsmarknadsstyrelsen, Integrationsverket, Migrationsverket, Myndigheten för skolutveckling, Statens skolverk och Sveriges Kommuner och Landsting. Detta samarbete mellan myndigheter syftar till att bistå med hjälp till de olika medverkande på regional och lokal nivå i deras arbete med tidiga introduktionsinsatser samt utformningen av en snabb och effektiv etablering. Målgruppen är nyanlända som fått uppehållstillstånd och inte har vistats i Sverige i mer än tre år. (Migrationsverket, 2006).

2.3 Lunds kommun och dess introduktionsprogram

Under de senaste 20 åren har antalet utrikesfödda ökat med 73 procent i Lunds kommun. År 2007 var 15,4 procent av befolkningen i kommunen födda utrikes (SCB). Utöver de nationella målen för integrationspolitiken ska Lunds kommun även arbeta efter intentionerna i FN:s och Europarådets konventioner om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Lunds kommun, 2002 s. 4). Enligt avtalet med Migrationsverket ska Lunds kommun ta emot 125 flyktingar per år, dock har de under år 2007 tagit emot 160 flyktingar. I Lund finns ett flyktingteam, som är en del av avdelningen för arbete och försörjning inom Socialförvaltningen och de har det samordnande ansvaret för flyktingmottagandet i kommunen. Utöver de nyanlända flyktingarna ansvarar flyktingteamet för mottagandet av exempelvis de som kommer via familjeanknytning, från förläggningar eller de som flyttar till Lund från en annan kommun (Lunds kommun, 2008).

Målet med introduktionsprogrammet är att stödja samt påskynda flyktingarnas integrationsprocess. De nyanlända flyktingarna kartläggs noga och följer ett individuellt anpassat introduktionsprogram. Det som kan ingå i introduktionen är till exempel samhällsinformation, svenska, praktik, planering i arbets- och utbildningsfrågor, psykosocialt bistånd, råd och vägledning. Varje flykting blir tilldelad en integrationssekreterare som har huvudansvaret för dennes introduktion. Tillsammans skriver man en introduktionsplan som regelbundet följs upp. Introduktionen sker i nära samverkan med andra berörda parter som exempelvis Komvux och Arbetsförmedlingen. Grundpelarna i arbetet är:

- Självförsörjning
- Individualisering
- Delaktighet
- Sammanhang

Introduktionsprogrammet bedrivs på heltid och varar maximalt 36 månader. Avslutas gör man antingen då studierna i svenska är avklarade eller då individen är självförsörjande. Om man följer den plan som upprättats och inte har annan försörjning får man kommunalt utvecklingsbidrag istället för ekonomiskt bistånd, vilket har en mer negativ klang. Under år 2007 har 30 flyktingar avslutat sin introduktion varav 15 stycken avklarar studierna i svenska, 10 stycken blivit självförsörjande och 9 stycken har en pågående utbildning (Lunds kommun, 2008).

3. Metod

Detta avsnitt kommer att presentera tillvägagångssättet som använts för att slutföra denna uppsats samt belysa etiska ställningstaganden och vår förförståelse.

3.1 Tillvägagångssätt

Vårt empiriska material består av både primärmaterial och sekundärmaterial. Det primära kännetecknas av att forskaren själv skapar sitt material utifrån egna frågeställningar exempelvis genom intervjuer. Det sekundära materialet är något som inte skapas av forskaren själv utan är redan befintligt material som exempelvis textdokument (Aspers, 2007). För att samla in vår empiri har vi valt att genomföra ett antal kvalitativa intervjuer. Sammanlagt har vi nio respondenter, fyra av dem arbetar inom flyktingteamet och fem av respondenterna är nyanlända flyktingar som genomgått introduktionsprogrammet eller är i slutskedet. Med de anställda genomförde vi enskilda intervjuer medan vi med klientgruppen valde att ha gruppintervjuer. Det finns olika typer av intervjuer. Den intervjuform vi har valt att använda oss av är semistrukturerade intervjuer som är ett mellanting av den öppna och den strukturerade formen samt gruppintervjuer som används för att upptäcka de regler och energi som finns i en grupp i relation till det valda temat. För att få en så bra intervju som möjligt så krävs att intervjuaren etablerar en god relation med respondenten, samtidigt krävs objektivitet för att uppnå en distans som gör att situationen kan analyseras. För att uppnå denna balans krävs att man beaktar ett antal frågor. Där ingår bland annat vilken roll intervjuaren har samt om dennes egenskaper matchar respondentens. Ålder, kön, etnisk tillhörighet etc. kan alltså spela roll för hur mycket respondenten vågar säga. Vidare kan det finnas en fördel i att intervjuaren "smälter in" i den miljö denna ska studera (May, 2001).

3.2 För- och nackdelar med den valda metoden

Enligt Tim May (2001) är intervjuer en metod som används för att öppna och utveckla samtal med människor om särskilda ämnen. Intervjuer är ett bra redskap för att förstå människors erfarenheter, värderingar och emotioner och därför är det viktigt att tänka på att resultatet bör betraktas som människors perspektiv snarare än som fakta. Fördelen med intervjuer jämfört med de kvantitativa metoderna är att bortfallet inte blir lika hög. Detta kan ha två olika anledningar dels att eftersom intervjuaren står ansikte mot ansikte med respondenten kan vara övertalande om respondenten skulle vara tveksam till intervjun och dels att intervjuaren kan förtydliga vissa frågor och reda ut missförstånd. En annan fördel som finns är att

respondenten inte vet vilken nästa fråga är. Detta gör att svar på tidigare frågor inte påverkas av frågorna som kommer senare (Halvorsen, 1992).

Nackdelen med kvalitativa undersökningar kan exempelvis vara att intervjuarens personlighet påverkar intervjuresultaten då till exempel respondenten väljer att svara på ett visst sätt. De svarar det de tror att intervjuaren vill höra och inte det de egentligen menar (Halvorsen, 1992). May (2001) nämner att fel urval kan ge ett missvisande resultat eller att man inte får fram det som eftersträvas.

3.2.1 Gruppintervjuer

Enligt Halvorsen (1992) är gruppintervjuer en metod som kan användas för att få fram dolda (latenta) uppfattningar och gemensamma åsikter eller när man vill belysa i vilket sammanhang som åsikter bildas. En viktig fördel med gruppsamtal enligt författaren är att deltagarna kan säga emot varandra samt komplettera varandra. Något som skulle kunna vara av en nackdel för gruppintervjuer är att intervjuarens kontroll över intervjusituationen minskar (Halvorsen, 1992).

Anledningen till att vi valde att genomföra gruppintervjuer med klientgruppen är att vi trodde att det skulle underlätta för de enskilda att vara i en grupp och på så sätt vara mer avslappnade samt för att få i gång en ”livligare” diskussion. Samtidigt var vi medvetna om att gruppintervjuer kunde leda till att respondenterna skulle kunna påverka varandra i sina svar. Nu i efterhand tror vi dock att vi hade fått ut mer av intervjuerna om dessa hade hållits enskilt istället för i grupp. Enskilda intervjuer tror vi hade kunnat ge alla en större möjlighet att komma till tals.

3.3 Urval

Holme och Solvang (1997) skriver att urvalet av undersökningspersoner är en avgörande del av studien. Författarna skriver även att urvalet skall göras systematiskt med utgångspunkt i vissa kriterier. Detta ska göras för att värdet på informationen ska öka samt för att få en detaljerad uppfattning om det fenomen man valt att undersöka. För att få en klar bild av vad introduktionsprogrammet innebär för integrationsprocessen har vi valt att undersöka fenomenet från olika perspektiv. Vi har intervjuat både de som arbetar inom flyktingteamet samt de individer som genomgått introduktionsprogrammet. Vårt urval har inte varit

slumpmässigt då vi enbart kunnat intervju de som valt att delta i intervjuerna. Vi fick kontakt med flyktingteamet genom att de valt att bidra med ämnesförslag till uppsatsskrivandet på Socialhögskolan. Vi tog kontakt med och träffade enhetschefen på avdelningen för arbete och försörjning och det bestämdes då att hon skulle förmedla oss de personer vi kunde intervju. Vi fick genom henne kontaktuppgifter till ett antal anställda på enheten och bokade genom telefonkontakt in intervjuerna. Vad gäller klienterna så skickade vi tillsammans med flyktingteamet ut en förfrågan om ifall de ville delta i en gruppintervju. Förfrågan skickades till samtliga flyktingar som avslutat introduktionsprogrammet i år samt bedömdes behärska språket tillräckligt för att klara av en intervju. Av de 38 förfrågningar som skickades ut fick vi endast två svar och dessa var positiva till att medverka i intervjun. Vår tanke från början var att gruppintervjun skulle innefatta fler personer men vi valde ändå att genomföra intervjun med dessa två. Eftersom vi endast fick två positiva svar från klientgruppen fortsatte vi att undersöka möjligheterna till att genomföra en gruppintervju. Genom en träff med en av de anställda fick vi tipset att kontakta den utbildare inom introduktionsprogrammet som håller i konversationsgrupper för SFI-eleverna. Efter ett samtal med henne kom vi överrens om att hon vid nästa möte med gruppen skulle fråga dem om de ville ställa upp på intervjun och tre stycken anmälde sig. Enligt Patrik Aspens (2007) benämns denna form av selektering snöbollselektion och innefattar en process där forskaren utgår ifrån en person för att sedan helt enkelt låta denne peka på andra fall att studera. Den stora fördelen med denna metod enligt författaren är att då förtroende etablerats med ursprungskällan är det lättare att genom detta förtroende upprätta nya kontakter.

Eftersom vårt urval varit begränsat och eftersom vi haft få ställföreträdare är det svårt att säga hur representativa våra intervjuer är och om man kan dra några generella slutsatser. Ett annat problem som man också måste ta hänsyn till är att de få som valt att ställa upp på intervjuerna kan ha varit de som är positivt inställda till det introduktionsprogram som tillämpas i Lund medan de som varit negativt inställda valt att inte ställa upp.

3.4 Genomförande av intervjuerna

Intervjuerna med de anställda har bokats genom telefon och utförts på deras respektive arbetsplatser. Kontakten med klientgruppen skedde i första steget genom att vi via flyktingteamet skickade ut en förfrågan (bilaga 1.) om att delta i gruppintervjun. Genom detta kom vi i kontakt med två av intervjupersonerna. Som ett andra steg i att få till en intervju med klientgruppen kontaktade vi en av utbildarna inom introduktionsprogrammet och fick

härigenom ett intervjutillfälle inbokat med tre flyktingar som ingår i SFI-undervisningens konversationsgrupp. Deltagandet i våra intervjuer var frivilligt och de intervjuade kunde själva välja att avbryta intervjun när som helst om så önskades. De intervjuade gavs även möjlighet att själv dra tillbaka intervjun i efterhand. Respondenterna blev innan intervjuerna upplysta om undersökningens syfte, deras anonymitet samt att den insamlade informationen endast kommer att användas i forskningsändamål. I intervjuerna använde vi oss av två olika intervjumallar vilka vi själva konstruerat, en för de anställda (bilaga 2) och en för klientgruppen (bilaga 3). Vid intervjuerna valde vi att använda oss av bandspelare och respondenterna informerades tydligt om att det inspelade materialet efter att vi var klara med uppsatsskrivandet skulle förstöras. Samtliga respondenter godkände att vi spelade in intervjuerna. Enligt Repstadt (1999) är en av fördelarna med att använda sig av bandade intervjuer att intervjuerna helt kan koncentrera sig på vad respondenten säger, utan att distraheras av sina egna anteckningar.

3.5 Databearbetning

När samtliga intervjuer var slutförda transkriberades de och för att underlätta arbetet delade vi upp materialet mellan oss och transkriberade tre var. Efteråt bearbetades intervjuerna genom granskning och kodning utifrån olika teman, för att detta skulle vara tydligare markerade vi texten med olikfärgade pennor. Vid utskriften har en del data ofrånkomligen gått förlorad eftersom viss betoning och kroppsspråk tyvärr inte kan skrivas ner på papper.

3.6 Validitet och reliabilitet

Validitet betyder förmågan att mäta det som är relevant i sammanhanget till det undersökta området. Man ska kunna använda rätt metod vid rätt tillfälle (Holme & Solvang, 1997). Vi tycker att den kvalitativa metoden i form av intervjuer har varit mest lämpad för vår undersökning då vårt undersökningsområde inte kan besvaras i siffror utan handlar om personliga erfarenheter. Reliabilitet handlar om tillförlitlighet, det vill säga att undersöka något på rätt sätt. Resultatet av olika undersökningar med samma syfte ska bli lika oavsett vilken metod man använder (Holme & Solvang, 1997). Att uppnå hög reliabilitet via den metodform vi valt kan vara svårt eftersom respondenternas svar kan påverkas på grund av deras ålder, kön, bakgrund samt andra personliga erfarenheter. Det kan även vara så att respondenterna vill ge de "rätta" svaren, det vill säga det de tror intervjuaren vill höra och inte det de egentligen själva tror på.

3.7 Brister och misslyckanden

Genom vår begränsade undersökning kan man inte dra några slutsatser av hur flyktingar i allmänhet uppfattar frågeställningarna och undersökningen ger inte heller svar på hur alla som arbetar med flyktingfrågor ser på dessa ämnen. Genom att ha tagit del av fem nyanlända flyktingars tankar och fyra av de anställda inom verksamheten så har vi dock fått en inblick i hur man kan se på begreppet integration och på introduktionsprogrammets betydelse från båda sidor. De slutsatser som dras genom resultatet av denna undersökning bör därför tolkas med aktsamhet då bortfallet i studien får anses betydelsefullt. En tanke vi har kring det låga intresset till att medverka i intervjuerna är att flyktingen missuppfattat syftet med studien och förmodat att undersökningen genomfördes av en myndighet. Vidare tror vi att flyktingarna från sina hemländer inte är vana i att bli tillfrågade om sina personliga åsikter och värderingar i syfte att undersöka en verksamhet och därför inte förstått innebörden av att delta. Så här i efterhand funderar vi på om det varit mer fördelaktigt att intervjua flyktingar som bott i Sverige längre tid än tre år då det dels hade varit lättare språkligt samt att respondenterna skulle ha en större distans till introduktionsprogrammet och ha hunnit upptäcka dess för- och nackdelar.

Något annat som vi i efterhand upptäckt är att vi i vår intervjuguide till klienterna (bilaga 3) inte hade mer än en fråga som handlade om vad det innebar för den enskilde att ha genomgått introduktionsprogrammet. Detta ser vi som en stor miss då detta var en av våra centrala frågeställningar. Vid den tidpunkt vi upptäckte detta var intervjuerna med klientgruppen tyvärr redan genomförda.

3.8 Arbetsfördelning

Då vi är två som skriver denna uppsats är vi tillsammans ansvariga för den. För att underlätta arbetet har vi i vissa delar av uppsatsen delat upp arbetet mellan oss. Vad gäller intervjuerna var vi båda med vid samtliga, men transkriberade tre stycken var för att det skulle gå snabbare. Ibland har vi läst och skrivit på var sitt håll men har under den tiden haft kontakt med varandra och har sedan sammanfört det vi skrivit separat till en helhet. En av oss har haft ansvaret för att kontrollläsa den färdiga uppsatsen och sköta om det grammatiska medan den andra ansvarat för layouten samt kontroll av källhänvisningar. Hela tiden har vår ambition varit att vi ska vara lika delaktiga i varje moment av uppsatsen vilket vi tycker att vi lyckats med.

3.9 Etiska ställningstaganden

I genomförandet av våra intervjuer och sammanställningen av materialet har vi följt de forskningsetiska principerna inom humanistisk - samhällsvetenskaplig forskning. Här ingår fyra forskningsetiska principer och dessa är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2002).

I enlighet med informationskravet skickade vi ut ett informationsbrev (bilaga 3) till respondenterna i vilket de informerades om uppsatsens syfte samt vad deras uppgift skulle gå ut på. Deltagandet i våra intervjuer har varit frivilligt och den intervjuade kunde avbryta intervjun när som helst om så önskades. Den intervjuade gavs även möjligheten att själv dra tillbaka intervjun i efterhand. Som hjälpmedel, med samtycke av respondenten, använde vi en bandspelare och den information som framkommit användes enbart i syfte att slutföra vår uppsats och därefter förstördes allt material. Det har förtydligats för de intervjuade att vissa uttalande kommer att citeras i uppsatsen. Vi kommer inte att namnge våra respondenter i analysdelen men däremot ger vi en kortfattad presentation innehållande ålder, kön samt arbetsplats. Då vi genomfört intervjuer med klientgruppen har dessa garanterats anonymitet.

3.10 Förförståelse

Med förförståelse menar Torsten Thurén (2007) att vi inte enbart uppfattar verkligheten med våra sinnen, utan den grundas även på våra värderingar och förhoppningar. Vår förförståelse kan leda till missförstånd, men det är inte fel att ha förförståelse menar författaren. Istället är det av stor betydelse att vi är medvetna om vår förförståelse, det vill säga våra förutfattade meningar.

Vårt intresse för ämnet väcktes då vi funderat mycket kring integrationsprocessen framförallt sedan vi flyttat ned till Skåne och bor nära Malmö, som är en invandrartät stad. Integration är även en omdiskuterad fråga i samhället och på politisk nivå, vilket gör att vi reflekterat över ämnet. Det som också är viktigt att nämna här är att en av uppsatsskribenterna själv har kommit till Sverige som flykting och därmed genomgått ett liknande introduktionsprogram. Detta var dock under skribentens tidiga barndom vilket innebär att inga direkta minnen finns som kan leda till subjektiva ställningstaganden i uppsatsskrivandet.

4. Tidigare forskning

I detta kapitel kommer tidigare forskning, som har relevant samband för uppsatsens syfte och frågeställningar att redovisas. Fokus kommer att vara på redogörelsen av olika rapporter som Integrationsverket sammanställt på uppdrag av regeringen, då dessa ger en bild av utvecklingen av integrationspolitiska frågor samt utvecklingen av introduktionsarbetet för nyanlända flyktingar.

Utredningar kring ämnet integration har gjorts både på order av regeringen samt genom att det forskats inom området. Integrationsverket är den myndighet som främst stått för utredningar på uppdrag av regeringen. Integrationsverket grundades 1998 och har fram tills 2007 ansvarat för frågor som rör integration. Tillsatta kommittéer av regeringen har även presenterat frågor gällande integration i form av SOU (Statens offentliga utredningar). Exempel på personer som forskat om ämnet integration är sociologen José Alberto Diaz (1993), sociologen Osman Aytar (1999), socialantropologen Aje Carlbom (2003) och sociologen Margaretha Popoola (2002).

Diaz (1993) studie med namnet *Choosing integration – A theoretical and empirical study of the immigrant integration in Sweden* handlar om invandrarnas integrationsprocess i det svenska samhället. Särskilt uppmärksammas integrationen av arbetskrafts- och flyktinginvandring in i det mottagande samhället. Författaren undersöker skillnaderna i olika invandrargrupper integrationsprocess.

Aytar (1999) tar i sin avhandling *Integration i mångfald* upp sex invandrargrupper upplevda integration i Sverige. Den slutsats han drar av studien är att det finns ett statistiskt säkerställt samband mellan utbildning i Sverige, förvärvsarbete och den så kallade låg yrkesgrupp å ena sidan och sociala relationer med svenskar å andra sidan. Detta har visats ha en positiv inverkan på hur invandrarna upplever sin personliga integration.

Carlbon (2003) studerar i sin avhandling den muslimska integrationen. Författaren menar att den mångkulturalistiska ideologin som har en ledande ställning i Sverige utgör ett allvarligt hinder för att förstå det mångkulturella samhället. De som kritiserar ideologin riskerar dock att klassas som rasister. Sitt empiriska material samlade författaren in genom ett fältarbete, då han under tre år bosatte sig med familjen i stadsdelen Rosengård i Malmö.

Popoola (2002) vill i sin bok *Integration, en samtidsspeglig* belysa integration som begrepp, samhällsideal och praktik. Författaren säger att integration är mycket omdiskuterat och menar att frågorna kring integration skulle kunna sägas fungera som en spegling av vår samtid. I boken efterfrågar Popoola ett integrationsperspektiv som omfattar hela samhället.

Rapport Integration 2005 är den fjärde publikationen sammanställd av integrationsverket på uppdrag av regeringen. Rapporten behandlar det aktuella läget och utvecklingen av integrationspolitiska frågor och tar upp områden som arbetsmarknad, utbildning, boende samt folkhälsa. Rapporten har skrivits av integrationsverkets analysavdelning och underlaget består av resultaten av ett stort antal forskningsrapporter.

Vad gäller arbetsmarknaden är regeringens mål att utrikesföddas sysselsättningsgrad ska öka och närma sig den för hela befolkningen. Det framkommer i rapporten att detta också är vad som sker under goda tider på arbetsmarknaden medan avståndet ökar däremot när tiderna blir sämre. Från de tidigare rapporterna har man dragit slutsatsen att huvudnyckeln för integration är individens möjlighet till inträde i arbetslivet och på arbetsmarknaden. Integration följer inte med detta automatiskt men individen ges förutsättningar att bli delaktig i samhället. I tidigare rapporter har det konstaterats att vuxna utrikesföddas väg till arbete är för lång och krånglig. Något som även uppmärksammas i denna rapport är det faktum att många arbeten tillsätts genom personliga rekryteringskanaler vilket är något som utrikesfödda saknar i större utsträckning än inrikesfödda. Nyanlända invandrades etablering på arbetsmarknaden visar sig vara fortsatt långsam. Det påvisas att utrikesfödda akademiker har arbeten i nivå med sin utbildning i avsevärt lägre grad än inrikesfödda. Vad gäller egen företagandet visar resultatet att grupperna utrikesfödda och inrikesfödda fördelar sig lika (Integrationsverket, 2006).

I rapporten tas upp de internationella jämförelser av integration som gjorts, det finns dock svårigheter i dessa likhetsgranskningar då ländernas invandringspolitik, värderingar och politiska mål skiljer sig åt. Dessa jämförelser är dock viktiga eftersom de kan medverka till att integrationsarbetet förbättras. Sverige utmärker sig i jämförelsen på några punkter exempelvis finns i Sverige en stor andel asylinvandring samt en liten del arbetskraftsinvandring. Sverige rankas tillsammans med Nederländerna på en andra plats bland EU-länderna vad gäller integrationspolitik och inkludering av invandrare. Jämfört med andra europeiska länder har Sverige en integrationspolitik och lagstiftning som ger goda villkor för integration samt lika

rättigheter för invandrade. I denna rapport har integrationsverket observerat fem insatsområden för att utveckla förutsättningarna för lika möjligheter för alla. Dessa är:

- Skapa en öppnare arbetsmarknad.
- Utveckla satsningarna mot diskriminering.
- Utveckla nyanländas möjligheter till etablering i Sverige.
- Minska boendesegregation.
- Ge bättre utgångspunkter för kunskapsbaserade beslut.

(Integrationsverket, 2006)

Integration – var god dröj (2004) är en annan publikation från integrationsverket vars syfte är att utvärdera kommunernas introduktionsverksamhet för nyanlända flyktingar och invandrare. Detta gjordes genom att relatera resultaten i undersökningen till de mål som är uppställda för introduktionen. Undersökningen bestod av två enkäter som genomfördes av flyktingshandläggare i 30 av landets kommuner. Den ena enkätundersökningen avsåg barns och ungdomars introduktion. Den andra enkätundersökningen avsåg de vuxnas introduktion och omfattade 938 vuxna och kompletterades med en mindre telefonundersökning, som riktade sig till 30 av de vuxna som ingick i enkätundersökningen, för att kontrollera tillförlitligheten i självutvärderingen (Integrationsverket, 2004).

Resultatet av utvärderingen visade att det syfte som kommunerna har är att genomföra en introduktion anpassad efter individens individuella förutsättningar och behov. För 96 procent av de vuxna upprättas tillsammans med individen en individuell introduktionsplan. Trots detta var handläggarnas egna bedömningar att endast 58 procent av de vuxna fick en introduktion med hög grad av individualisering utifrån individens egna villkor, behov och intressen. Något som pekar på att individualiseringen är begränsad är att det finns brister i värdering av individens utbildnings- och yrkeserfarenhet, vilket försvårar individens inträde på den svenska arbetsmarknaden (Integrationsverket, 2004).

En webbaserad enkätundersökning, *Nyanlända kommenterar introduktionen*, genomfördes 2004 på initiativ av integrationsverket för att undersöka flyktingarnas upplevelse av introduktionen. Landets samtliga kommuner kan få tillgång till enkäten och idag använder sig cirka 30 kommuner av den. Denna rapport har fyllts i av personer i 20-64 årsåldern som under 2004 avslutat sin introduktion. Syftet med enkäten är att ta del av de enskildas åsikter och på detta sätt kunna förbättra de olika delarna av introduktionen. Man konstaterar i denna rapport

ett genomgående positivt omdöme av introduktionen. Det område flyktingarna är mest nöjda med är bemötandet under sin introduktion. Det man är minst nöjd med är frågor gällande arbete och praktik samt nätverk och kontakter. Frågan ”hur snabbt man kan börja arbeta efter ankomsten till Sverige” är den delfråga som under alla genomföranden av undersökningen fått allra lägst betyg. Samma undersökning har genomförts 2002 och 2003 med liknande resultat. Man kan tyda variationer i nöjdhetsgrad kring de olika områdena i de olika kommunerna, exempelvis är boende det område man är mest missnöjd med i Stockholmsområdet medan det i Malmö handlar om hälso- och sjukvård. Nöjdheten med introduktionen är i många fall överraskande hög. Vad resultaten speglar är dock individens kontakt med ett fåtal myndigheter och inte vad introduktionen lett fram till i form av arbete och studier (Integrationsverket, 2004a).

5. Teori

I detta kapitel kommer vi att presentera två teoretiska perspektiv som tillsammans ger en problematiserande illustration av individers förhållande till samhället med utgångspunkt från integrations – och assimilationsbegreppens komplexitet.

Integrationsbegreppet som handlar om individens interaktion med det omgivande samhället är ett invecklat förlopp som är svårt att identifiera. Vi kommer att presentera två teoretiska perspektiv den ena är Milton Gordons assimilationsmodell från sextiotalets USA och den andra är José Alberto Diaz integrationsmodell från åttio- och nittiotalets Sverige.

Vi har valt dessa båda teorier då vi tycker att det tillför vår studie intressanta infallsvinklar då dessa teorier kan fungera som något av motpoler till varandra. Förvisso är Gordons modell konstruerad i USA under sextiotalet men det är ändå av relevans till vår studie att utreda modellen då assimilation var vad som tillämpades i svensk invandrarpolitik fram till mitten av sjuttiotalet. Med dagens integrationspolitik är Diaz modell mer tillämpbar och är av stor relevans för vår studie då den utgår från Sverige i nutid. Vi kommer att använda oss av Gordons modell som en kontrast till Diaz modell. Svagheter med Gordons modell kan vara att de i dagens samhälle kan uppfattas diskriminerande utifrån dagens lagstiftning och de mänskliga rättigheterna.

Sociologen Milton Gordon (1964) gör i sin bok en analys av assimilationsprocessen utifrån rådande förhållanden i USA under sextiotalet. Milton plockar ut och beskriver sju steg som är framträdande i assimilationsprocessen. Dessa är: *kulturell assimilation*, vilket innebär att invandraren förändrar sina kulturella mönster till att likna de som finns i majoritetssamhället. *Strukturell assimilation*, vilket betyder att invandraren har inträde till värdsamhällets institutioner. *Äktenskaplig assimilation*, anses förekomma då en stor del av äktenskapen sker mellan invandrare och medlemmar av majoritetssamhället. *Identifikationsassimilation*, innebär att invandraren utvecklar en identitet baserad på värdsamhället. *Attitydassimilation*, tar upp betydelsen av majoritetsbefolkningens attityder mot invandrare. *Beteendessimilation*, vilket betyder en avsaknad av diskriminering mot invandrare i värdsamhället samt *politisk assimilation*, vilket betyder en avsaknad av en värdering- och maktkonflikt.

Enligt Gordon (1964) kan stegen i assimilationsprocessen utvecklas parallellt och i varierande grad med varandra vilket innebär att till exempel det första steget kan utvecklas men att processen sedan avstannas. I sina försök att förstå relationen mellan minoritetsgruppen och majoritetsbefolkningen experimenterade Gordon med variablerna etnicitet och klass. Gordon menar att människor söker sig till dem som liknar oss själva och framhåller etnicitetens betydelse för de relationer individer bygger upp men för in klass som en fullständig variabel. Protester finns mot denna modell där minoriteten går igenom olika utvecklingsskeden och antingen når fullständig anpassning eller i ett eller flera avseenden hamnar utanför samhällsordningen.

Diaz teori lyfter fram integration som ett socialt fenomen, som både formas av samhällets insatser samt av individens motivation till att integreras. Enligt Diaz är integration det tillstånd där invandraren uppnått jämställdhet med den inhemska populationen. Jämlikheten rör deltagande i olika sociala relationer såsom arbetsliv, boende och politik. Diaz definierar integration som ett socialt fenomen där de sociala relationerna invandraren deltar i med majoritetsbefolkningen spelar stor roll. Individens motivation till integreringen är av avgörande betydelse samt dennes resurser för att klara av integrationen (Diaz, 1993).

Nyckelorden i Diaz modell är jämlikhet och deltagande. Han fastställer sju olika dimensioner där jämlikhet och deltagande är både mål och medel. Dessa sju områden är basen för vad Diaz benämner som primär och sekundär integration. De första fyra dimensionerna räknas till primärintegrationen och det är denna period som utmärks av insatser från samhällets sida som ska lägga en bas för fortsatt integration. De sju dimensionerna är: Den *kommunikativa integrationen* som handlar om invandrarnas förmåga att tala majoritetens språk och genom denna kunskap kunna ta del av media, kommunikation och nå olika former av delaktighet. Den *ekonomiska integrationen* vilken är den dimension där individen införlivas i arbetslivet och får tillgång till ekonomiska medel och yrkespositioner. Den *sociala integrationen* tar upp individens tillgång till ett svenskt socialt nätverk och de kontakter som utvecklas med den inhemska befolkningen, det vill säga att invandrarna får tillgång till sociala resurser. *Boendeintegrationen* är den fjärde dimensionen och innebär att människor ska kunna välja, så långt det är möjligt, bostad och bostadsområde. Inom denna dimension kan integrationen förbättras genom etniskt blandade sociala nätverk. Den sekundära eller kvalitativa integrationen är en fördjupning av de fyra första dimensionerna och innehåller de resterande tre dimensionerna. *Familjeintegrationen* innebär att man har tillgång till sociala relationer i

form av släktförhållanden med infödda exempelvis genom blandäktenskap. Den *politiska integrationen* innebär att individen har fullständiga, politiska rättigheter samt deltagande i de sociala och politiska rollerna. Den *personliga integrationen* kännetecknas av individens upplevelse av att vara delaktig i det samhälleliga livet i det nya landet samt upplevelsen av belåtenhet med arbete, inkomster, boende och dylikt (Diaz, 1993).

Popoola (2002) ställer de båda teorierna mot varandra. Trots att inte Gordons modell är direkt jämförbar med dagens Sverige så finns det gemensamma beröringspunkter. Invandringen har inneburit möten mellan skilda kulturer vilket ställer krav på att alla inblandade parter förhåller sig till detta. Att förhålla sig kan även innebära anpassning. Tyngdpunkten i Gordons amerikanska assimilationsmodell ligger på att minoriteten anpassar sig till majoriteten för att uppnå acceptans. Diaz försöker ringa in de förlopp som innebär svårighet och möjligheter för invandrarna att medverka i samhället på jämlika villkor. Fokus ligger på sociala, ekonomiska och politiska bakgrundsfaktorer. De kulturella aspekterna tycks i denna modell kunna leva vidare i isolation trots att integrationen baseras på kontakter med majoritetssamhället. Popoola (2002) menar att det finns anledning att förhålla sig kritiskt till behållandet av den kulturella integriteten trots en aktiv medverkan i det omgivande samhället. Denna strävan tycks bygga på en önskan om påverkan som dock inte sammankopplas med assimilationens förtryckande processer. Författaren anser att denna ambition har blivit dagens integrationspolitiska dilemma (Popoola, 2002).

6. Analys av empiri

I detta kapitel kommer vi att analysera den empiri som vi samlat ihop under arbetets gång. För att kritiskt kunna granska empirin använder vi oss bland annat av de teoretiska perspektiv som beskrivits i kapitel 5 samt tidigare forskning som presenterats i kapitel 4.

6.1 Presentation av intervjupersonerna

Vi har i vår uppsats valt att rikta in oss på två olika målgrupper, anställda respektive klienter. Vi har intervjuat fyra personer som är involverade i arbetet med de nyanlända flyktingarnas introduktion i Lund. De arbetar alla med skilda delar av introduktionen och är anställda inom flyktingteamet som är en del av avdelningen för arbete och försörjning på socialförvaltningen i Lund. I framställningen använder vi fingerade namn.

- Johan, samordnare för introduktionsprogrammet. Johan är utbildad socionom och har haft sin nuvarande tjänst sedan två år tillbaka, innan dess har han mångårig erfarenhet av arbete med integrationsfrågor. Tjänsten som samordnare är en administrativ tjänst och innefattar ansvar för att det praktiska arbetet ska fungera, samordnaren är den som knyter ihop trådarna.
- Annika, integrationssekreterare. Annika är socionom i botten och har arbetat som integrationssekreterare i cirka sju år. I rollen som integrationssekreterare är hon ansvarig för mottagandet av flyktingen. Kontakten med integrationssekreteraren ser olika ut beroende på flyktingens egna behov.
- Barbro, ekonomihandläggare. Barbro har mångårig erfarenhet av arbete med integrationsfrågor, i grunden är hon utbildad till utlandskorrespondent och har genom åren arbetat mycket ideellt och varit politiskt aktiv. På flyktingteamet har hon arbetat i 18 år och har genom sin erfarenhet och olika kurser idag tilldelats samma delegation som socialsekreterarna. Barbro har i sin roll som ekonomihandläggare hand om bidragsdelen för flyktingen och arbetar även som utbildare i introduktionsprogrammet.
- Inger, arbetsmarknadssekreterare. Inger är socionom och marknadsekonom och har arbetat med integrationsfrågor sedan 23 år tillbaka och på sin nuvarande post i 4-5 år. Hon har under många år varit bosatt utomlands och problematiken i att återvända till Sverige och anpassa sig väckte hennes intresse till att arbeta med integrationsfrågor.

Hennes nuvarande arbete innefattar rekrytering av praktikplatser i kombination med matchning i målgruppen nyanlända invandrare och flyktingar i SFI-undervisningen på Komvux i Lund.

Vår andra målgrupp är de nyanlända flyktingar som involveras av introduktionsprogrammet och här skedde två gruppintervjuer. I vår empiri kommer vi att benämna respondenterna med fingerade namn. Den första intervjun hölls i flyktingteamets lokaler och innefattade:

- Gift par. Adnan och Maria i 45-års åldern från Kosovo. Paret har tre barn. Familjen kom till Sverige år 2002. Både har i år avslutat sin introduktion. Mannen arbetar idag och kvinnan är hemma.

Den andra intervjun hölls på Komvux och innefattade tre personer.

- Sara 23 år från Irak, har bott i Sverige i två år. Gift, inga barn. Blev nyligen klar med sin SFI-undervisning och kommer inom kort att avsluta sin introduktion.
- Gabriel 38 år från Irak, har bott i Sverige i två år. Gift och har tre barn, även familjen är bosatt i Sverige. Arbetade i sitt hemland som guldsmed.
- Josef i 40-års åldern från Palestina, har bott i Sverige i 16 månader. Gift och har tre barn, familjen kom till Sverige för två månader sedan. I sitt hemland arbetade han som advokat. Blev nyligen klar med sin SFI-undervisning och kommer inom kort att avsluta sin introduktion.

6.2 Integration

6.2.1 Vad betyder begreppet integration

Begreppet integration är mångfacetterat och kan ha olika betydelse beroende på vem man frågar. Centralt i vårt syfte med uppsatsen har varit att undersöka vad begreppet integration har för betydelse dels för de anställda inom flyktingteamet samt flyktingarna som innefattas av introduktionsprogrammet. Är deras definitioner likvärdiga?

För att integrationen ska lyckas krävs vidsynthet och tolerans från alla parter, menar våra respondenter som arbetar inom flyktingteamet. Detta påstående liknar Diaz (1993) definition av begreppet integration som ett ömsesidigt, socialt fenomen. De menar även att det är viktigt att vara ödmjuk i hur långt man ska integrera individer med annan kultur in i det nya

levnadssättet. De anställda betonar att det inte handlar om att man ska bli svensk utan att man ska kunna vara delaktig i det svenska samhället genom arbete, språk och umgänge.

Det är så alltså, dem vi tar emot, man ska inte tro att de blir svenskar och tänker på svenskt sätt direkt, det tar kanske fyra, fem generationer tror jag, sen tror jag inte det är så nödvändigt kanske att, man måste få ha sin historia med sig man måste få ha någon backup från sitt hemland. Johan

Vidare tar Johan som är samordnare för introduktionsprogrammet upp att det är viktigt att både flyktingen och samhället har förmåga att inse att olikheter inte alltid är något negativt utan att det finns många vinster med det mångkulturella samhället.

(...) det är viktigt att se att det finns olika sätt att tänka, olika sätt att leva, olika sätt att vara, att traditionerna ser annorlunda ut, man behöver inte acceptera dem men man kan tänka att ok det här är västvärlden, det här är Sverige och så gör de här, jag får acceptera det, men jag tror att det finns ganska många som tänker att de ska bli svenskar, de ska tycka som vi, de ska tänka som vi och de ska vara som vi, men det är en omöjlighet tror jag att förverkliga, jag vet inte om det är viktigt heller. Johan

Enligt klienterna förknippas integrationen med att ha ett arbete, att införlivas i en svensk gemenskap eller att känna en delaktighet i samhället. Integration kan uppnås helt eller delvis. Exempelvis kan man känna sig integrerad i arbetslivet men vad gäller gemenskap är känslan av integration svagare. En av de klienter vi intervjuade tycker att det är viktigt att man talar om integration i Sverige. Det finns två bitar i integrationen, flyktingarna själva samt allmänheten och att detta är en viktig faktor som man inte får glömma bort. Han menar vidare att det är viktigt som flykting att inte enbart se det som är negativt med det nya landet. Däremot behöver man inte heller ge upp allt i sitt hemlands kultur bara för att man nu bor i Sverige. Respondenten nämner att det är bra om både flyktingarna och svenskarna kan lära sig det som är positivt ur varandras kulturer. Dock upplever han att det finns stora motsättningar mellan svenskar och invandrare. Han tror att svenskarna har mycket fördomar om invandrarna och han tycker att de måste skaffa en större förståelse för hur svårt det är att komma till ett nytt land och skapa ett nytt liv.

En annan av respondenterna i flyktinggruppen betonar att han och hans familj faktiskt har flyttat till Sverige och inte bara är här på resa. De vill leva här i Sverige och han menar att de därför måste integreras. Han säger att det av den orsaken är viktigt att han lär sig språket och skaffar ett jobb. För honom betyder det mycket att få ett arbete och att börja betala skatt vilket han ser som att han betalar tillbaka på det socialbidrag han fått.

Jag hoppas jobba i Sverige, jag hoppas betala skatt till regeringen, lån, dem betalar socialbidrag till mig och till alla invandrare och jag tycker det är ett lån som jag hoppas betala tillbaka, jag glad om jag betala skatt till regeringen. Gabriel

De resultat vi fått fram ur intervjuerna tyder på att både flyktingarna och de anställda inom verksamheten har en definition av begreppet integration som liknar varandras. Båda grupperna talar om att det inte är nödvändigt för flyktingen att bli likadan som svenskarna men att det är viktigt att flyktingen kan vara delaktig i det svenska samhället. Detta i motsats till assimilationsprincipen där flyktingarna förväntas ge upp det de har med sig från sin egen kultur som skiljer sig från majoritetsbefolkningens kulturform och därmed smälta samman med ursprungsbefolkningen (Popoola, 2002).

6.2.2 Vem bär ansvaret för integrationen?

Enligt våra respondenter inom flyktinggruppen är det individens vilja som är styrande. Det är inte en fråga om att kunna utan att vilja integreras. Klientgruppen talar om att deras hemländers traditioner och kultur ligger varmt om hjärtat och att det inte är något de vill släppa ifrån sig. Samtidigt talar de om vikten av att följa Sveriges regler och normer för att passa in i det nya samhället. De menar att dessa båda saker ibland kan krocka med varandra men att det oftast går bra att leva i Sverige på det sätt man tidigare gjort i sitt hemland.

Även de anställda tror att det är av stor vikt att individen är öppen för att leva i det nya landet för att integrationen ska lyckas. De menar att individens egna ansträngningar mot integration är av stor vikt för att processen ska ha framgång. Vi kan här se likheter med Diaz (1993) teori där förmågan till att bli integrerad främst handlar om motivation och vilja. Vidare tror de anställda att det är en förutsättning för individen att hälsan är i behåll. De tror också att det är lättare då individen själv är pigg och nyfiken samt har en vilja att skapa ett nytt liv i det nya

landet. De kan även se att individerna har olika lång väg att gå till att bli integrerade i Sverige mycket beroende på vilket liv man levt i sitt hemland.

Barbro berättar om en liknelse hon brukar använda sig av då hon talar om integration i flyktinggrupperna på Komvux. Hon brukar ha med sig en blomma i en blomkruka och drar ur växten ur krukans och lägger den bredvid och säger att så här är det att vara flykting. Hon berättar för oss att då brukar nästan alla börjar snyfta för det går liksom in direkt. Nästa fråga blir vad det nu är man måste göra, här ligger blomman, hur ska man göra nu? Förslagen brukar då strömma in. Man måste sätta tillbaka blomman i krukans, man måste ha mer jord och man måste vattna den. Med detta menar Barbro att vill man inte in i den nya krukans och få ny jord samt vatten då fungerar ingenting och man ligger och krymper ihop och dör. Samma sak gäller för att kunna integreras in i det nya samhället. Utifrån detta kan man sedan prata vidare i gruppen om hur man själv kan göra för att ta emot ny jord och vatten.

Vidare menar de anställda att socialtjänsten bär ett stort ansvar för att de flyktingar som kommer hit integreras. Kommunerna är skyldiga att tillstå med introduktion för de nyanlända och i Lund ligger ansvaret på socialtjänsten medan det i vissa kommuner är ett uppdelat ansvar där olika utbildare står för SFI-undervisning samt samhällsinformation. Under intervjuerna framkommer även vikten av ett bra första möte. Om så många som möjligt kan få ett bra första möte så bidrar det till att förenkla integrationsprocessen för dessa individer.

Man kommer tillbaka till det med socialt arbete, just det första mötet, hur viktigt bemötandet är, har man inte fått ett riktigt bra bemötande, ett respektfullt bemötande, då är det inte så där jättestor, inte så jättelätt att fortsätta sen. Johan

De anställda poängterar även att samhällets attityder spelar in, det finns mycket fördomar från många håll. Individen ska integreras i samhället men det är även samhället som ska integrera individen. Detta är en långsam process och ”*alla bär ansvaret*”, menar Annika.

6.2.3 Vad är viktigt för en lyckad integrationsprocess?

Det har visat sig genom tidigare rapporter att två aspekter är av stor vikt för att integrationen ska lyckas. Dessa är individens möjligheter till svenska språket samt tillträde på

arbetsmarknaden (Integrationsverket, 2004). I våra intervjuer har vi upptäckt att detta även är vad våra respondenter betonar, både de anställda och klientgruppen.

Språk, prata svenska och få jobb, det är viktiga frågor här i Sverige. Gabriel

Även Diaz (1993) tar upp vikten av inträde på arbetsmarknaden och förmågan att bidra till sin egen inkomst. Detta är vad han i sin teori kallar för den ekonomiska integrationen. Det finns dock andra faktorer som har betydelse för om integrationsprocessen lyckas eller inte.

Om man har arbete och kan försörja sig själv är det inte säkert att man är integrerad, men tillsynes är man ju det, eller utåt sätt är man ju det, man skaffar sig samma saker, men sedan beror det ju på var hjärtat är någonstans. Johan

De anställda talar om att många av flyktingarna kommer hit och är till stor del upptagna av tankar på sina upplevelser, det de har lämnat och sorgen i det. När man kommer hit som flykting så har man en föreställning om hur det skulle bli i det nya landet. Dessa visioner kanske krossas i och med de strukturer som finns i det nya samhället som man inte känner igen från sitt eget hemland.

6.2.4 Kan man leva i Sverige utan att integreras?

Ole Rothenborg (2004) återger i en artikel i DN en intervju med socialantropologen Aje Carlbom som tar upp invandrardebatten och utifrån sin doktorsavhandling belyser problemet med ”enklaviseringen” i Rosengård, Malmö.

I Malmö har den stora arabiska gruppen blivit en egen enklav som gör det möjligt att helt och hållet leva ett arabiskt vardagsliv. Man kan göra sina dagliga inköp i arabiska affärer, besöka moskén som administreras av landsmän, sätta sina barn i arabiska skolor, läsa arabiska tidningar och se på tjugo olika arabiska tevekanaler (...) Man behöver helt enkelt inte lämna Rosengård, man kan leva sitt liv där. Och någon integration i det svenska samhället är det inte tal om. Barn som växer upp i denna struktur lär sig inte svenska och på så sätt permanentas segregationen. (Rothenborg, 2004)

Enligt Rothenborg (2004) menar Carlbom att nya invandrare som kommer hit integreras i dessa enklaver och inte i det svenska samhället. Vidare menar han att segregationen i Sverige håller på att permanentas på ett helt nytt sätt och att vi nu måste våga diskutera de problem som faktiskt finns. I dagens debatt förklaras invandrarnas problem som ett utslag av svenskars rasism, i uttalanden som dessa anses man vara moraliskt god och därmed stå på den rätta sidan i debatten. Carlbom menar att man genom att undvika att diskutera sådant som Sverigedemokraterna och andra nationalisterna pekar på slipper man de politiska riskerna, ingen vill ju bli sammanblandad med dem. De problem som uppstår med denna välvilja är dock att den mörklägger en rad av de dilemman som blivit en konsekvens av invandringen.

Då vi frågade de anställda inom introduktionsprogrammet om man kan leva i Sverige utan att integreras ansåg de att detta inte var något som är positivt. För individens del handlar det då om att man blir isolerad.

Jag vill inte ha det samhället där man lever i kolonier och lite så börjar det ju bli bland de arabisktalande att man lever i kolonier, jag förstår att man vill göra det, det finns mycket trygghet där och man ger varandra anställning och så vidare men jag tycker att det ger en subkultur, som är bra i vissa avseenden men inte i andra. Annika

De anställda tror dock att det är svårt att hitta något sätt att bryta utvecklingen av subkulturer. Vidare menar de att ett sätt kan vara att man ser till att flyktingarna får anställningar hos arbetsgivare där man talar det svenska språket och anställer efter svenska regler. Att anställas av en ”svensk” arbetsgivare är ofta det flyktingarna i introduktionsprogrammet själva också vill.

6.3 Livet i Sverige

6.3.1 Att leva i Sverige med svenskarna

Almqvist och Broberg (2000) tar upp skillnaderna mellan att leva i ett kollektivistiskt- kontra ett individualistiskt samhälle. I Sverige är kärnfamiljen den vanligaste familjeformen medan det t.ex. i Mellanöstern är den utvidgade familjeformen som dominerar. I Sverige som idag är ett urbaniserat samhälle är förmågan att ta egna initiativ och leva självständigt av stor vikt för att klara sig. I den utvidgade familjen är det däremot viktigt att man tar del av familjesystemet

och individens nätverk består av många nära kontakter. Klientgruppen vi intervjuar kan se skillnader hos sig själva och svenskarna framför allt vad gäller relationer till nära och kära.

De jobbar mycket, de har ingen tid att träffa varandra och jag tror de har inte så mycket tid att sitta med barn eller träffa släktingar eller vänner, bara på lördagar. Sara

Jag tycker inte om svenskars typ av liv, det är individuella liv, det finns ingen varm relation i familjen, samma med barn de träffar bara sina föräldrar över julen eller midsommar, de har organiserad tid, de jobbar mycket. Josef

Vidare tycker klientgruppen att svenska ungdomar är mer självständiga och gör som de vill medan man i deras respektive hemländer har en större respekt för vad de vuxna runt omkring tycker och tänker. Trots synen på det svenska levnadssättet och känslan av att det är svårt att passa in som ny i Sverige har samtliga ett hopp om att det ska bli lättare med tiden.

Jag tror det är svårt om man kan inte språket och man känner ingen person här, då det är svårt, men om man brukar att leva här då det är lätt. Sara

Jag tror det finns fördelar och nackdelar med att leva i Sverige det är svårt att etablera kontakter med svenskar, inte lätt att få svenska vänner, det är svårt att lära sig svenska, alla släktingar här i Sverige vi pratar bara arabiska hemma, tittar på tv arabiska, vi pratar inte svenska. Josef

En av klienterna betonar fördelarna med livet i Sverige och jämför med livet i hemlandet. Han talar om det positiva med Sveriges välfärdssystem där de svaga i samhället kan få hjälp och där medborgarna i landet bidrar till att detta är möjligt medan det i hans hemland inte existerade något sådant skyddsnät. Här i Sverige finns möjligheter till att få socialbidrag då man inte kan försörja sig på annat sätt, alla har rätt till vård och studier här. Han uttrycker sin yttersta tacksamhet till det nya landet och till människorna här.

Respondentgruppen har lite olika tankar, beroende vilket land de kommer ifrån, om hur mycket man är tvungen att anpassa sig för att kunna leva i Sverige.

Jag kommer till Sverige, Sverige kommer inte till mitt land, vi invandrare måste respektera svensk, jag bo här. Maria

Jag tror inte vi arabiska människor vi kan inte byta traditioner, vi hoppas vi kan bo här samma som svenskarna, börja jobb, men i hjärtat jag känner mig som arabisk kvinna så jag kan inte göra som svensk kvinna, men ok jag kan leva här i Sverige. Sara

Vi kan genom dessa två citat se skillnader där det första citatet mer handlar om att helt kunna införliva det svenska levnadssättet och verkligen leva som svenskar vilket kan liknas vid Gordons (1964) assimilationsmodell. I sin modell tar författaren upp den kulturella assimilationen vilket avser att invandraren förändrar sina kulturella normer och handlande till att mer efterlikna de gällande värderingarna i det nya landet. Sociologen Hans L. Zetterberg ger i en artikel ur DN (1993) en tolkning av hur man skulle kunna tillämpa Gordons kulturella assimilering i det svenska samhället.

Invandrare lär sig inte bara vårt språk, utan våra attityder, och våra vanor. De talar vår regionala dialekt, de hyllar jämlikhet, möteskultur, de lär sig vårt sätt att dölja konflikter, de firar midsommar och Lucia. Denna assimilering är ömsesidig. För varje invandrare som assimileras kulturellt blir den kvarvarande svenska bondekulturen ett uns mer kosmopolitisk och urban. (Zetterberg, 1993).

I det andra citatet ovan är respondenten mer kritisk till att smälta in och framför vikten av att ha kvar hemlandets traditioner och kultur men att ändå vara delaktig i det nya samhället. Detta liknar innebörden av integrationsbegreppet vilken beskriver hur olika grupper av människor lever tillsammans utan att någon mot sin vilja behöver förändra den man är. Även Diaz (1993) menar att man är integrerad då man är fullständigt delaktig i samhället utan att för den sakens skull varit tvungen att ge upp sin kulturella tillhörighet.

6.3.2 Synen på sig själv i det nya landet

Diaz (1993) kännetecknar den *personliga integrationen* som individens upplevelse av att vara delaktig i det samhälleliga livet i det nya landet samt upplevelsen av belåtenhet med arbete, inkomster, boende och dylikt. Vad vi fick reda på i våra intervjuer var att klienterna upplevde

vissa svårigheter med att känna sig delaktiga i samhället vilket också bidrog till att de inte trivdes med sig själva och utvecklade en dålig självkänsla.

En av respondenterna i klientgruppen har i sitt hemland arbetat som advokat och som lärare på Universitetet. I arbetet reste han även väldigt mycket och har i princip varit runt hela världen. Han berättar vidare att han i hemlandet hade väldigt mycket vänner och en stor familj. Respondenten upplever nu en stor skillnad i Sverige där han inte har så mycket att göra mer än att gå i skolan. Vidare berättar han att han inte heller har så många att umgås med på Komvux då det är stora skillnader mellan eleverna vad gäller tidigare utbildningsnivå. Detta upplevs av honom som en svår situation och det kommer att ta lång tid innan han i det nya landet kan uppnå den position han hade i sitt hemland. Respondenten har en önskan om att bo kvar här i Sverige och kunna fortsätta studera på universitetet och få ett jobb men han tror att det är svårt. Han har en vilja att kämpa och försöka men menar att om han inte fått ett bra jobb eller kommit in på universitetet inom två år så vill han inte stanna i Sverige. Han berättar även att han har svårt att se sig själv ta ett jobb på en lägre nivå för att sedan jobba sig uppåt. Vidare menar han att det är bra för hans familj och barn här i Sverige vilket är en viktig aspekt. Här finns det inga konflikter och inga problem men han poängterar att han måste ha ett bra jobb för att kunna stanna här.

Den grundläggande vuxenutbildningen är avsedd för individer som missat delar av grundskolan. Integrationsverkets rapporter visar dock att utrikesfödda akademiker spenderat år i denna undervisningsform. I Sverige finns idag inget system som fångar upp högskoleutbildade invandrare på ett tidigt stadium. Andra orsaker till att utrikesfödda akademiker inte tar sig vidare är kraven på behörighet i svenska och engelska för att få komplettera sin utländska examen. Vidare finns även brister vad gäller validering av kompetens förvärvat utrikes. Ofta är det individens svenskkunskaper som blir avgörande för huruvida validering ska komma att ske eller ej. I 2005 års rapport fördjupade man sig i satsningar som är tänkta att leda till ökade möjligheter på arbetsmarknaden som till exempel valideringen av utländska betyg (Integrationsverket, 2006).

En annan av respondenterna berättar att han hade en egen affär, hus och bil i sitt hemland men han menar att livet i hemlandet var negativt på så många andra sätt. Det fanns alltid en rädsla närvarande. Han berättar att klimatet med de överdrivet varma somrarna och bristen på friskt vatten kunde vara extremt påfrestande. Vidare påpekar han fördelarna med att leva här i

Sverige där myndigheterna inte är korrupta, där religionsfrihet råder och där barnen kan få bra vård och gå i skolan och ha en tillfredsställande fritid. Respondenten berättar att han i det nya landet känner sig glad då han vet att hans familj är trygg och mår bra. Han menar att familjens situation nu är mycket bättre i Sverige än vad den var i hemlandet. Respondentgruppen betonar även fördelarna med Sveriges välfärdssystem och att även om man är nödställd i Sverige så kan man leva ett värdigt liv.

6.3.3 Vikten av en meningsfull sysselsättning

I Rapport Integration trycker man på det faktum att inträde på arbetsmarknaden är av huvudsak för att flyktingen ska ges möjlighet att integreras. Arbete är en förutsättning men ej en garanti till att integreras (Integrationsverket, 2006). Även Diaz (1997) påpekar att störningar i primärintegrationen försvårar individens integration och bidrar till att introduktionens mål blir svåra att uppfylla.

I Lunds introduktionsprogram träffar flyktingen arbetsförmedlingen där man lägger upp en individuell plan för individen. Antingen bestäms att personen till en början enbart ska läsa SFI medan det ibland planeras att man börjar t.ex. en yrkesutbildning parallellt med svenskastudierna. Precis som alla andra arbetslösa rekommenderas individen till yrkesutbildningar inom bristyrken. 90 procent av flyktingarna jobbar inom vården, restaurang, städ eller som busschaufförer. Detta är inte integration enligt de anställda.

Jag jobbade som guldsmed i mitt land och jag hoppas i Sverige få jobb, jag hoppas jobba som bussförare, guldsmed är här svårt. Gabriel

Ett viktigt steg i de nyanländas väg mot försörjning är en tidig kontakt med arbetsmarknaden. Få av de nyanlända får dock insatser som anknyter till deras tidigare yrkeserfarenhet. Integrationshandläggarna menar att detta beror främst på bristande språkkunskaper samt avsaknad av intresse hos den enskilde (Integrationsverket, 2004). Som flykting får man inte vara så nogräknad med vilket jobb man tar. Är man högt utbildad i sitt hemland har man kanske svårigheter att acceptera ett arbete på en lägre nivå i Sverige men det är svårt att nå upp till samma yrkesposition då man har bristande språkkunskaper. När det kommer till validering av individens kompetens kan efterfrågan på arbetskraft inom vissa yrken avgöra om validering sker, det händer också att en högre utbildning degraderas till en kompetens på lägre nivå då det råder brist på denna yrkesgrupp inom kommunen (Integrationsverket, 2006).

Diaz (1997) kritiserar i sin rapport *Primärintegration och bidragsberoende* det han kallar invandrarnas primärintegration det vill säga introduktionen för nyanlända flyktingar där han pekar på olika faktorer, exempelvis bristande språkundervisning, som leder till att en stor del av flyktingarna efter introduktionens slut fortsätter att vara bidragsberoende. Hur ser det då ut i Lund? Statistik gällande de 39 individer som avslutade introduktionen år 2008 visar att endast tre av dem avslutades på grund av att de fått ett arbete och därmed blivit självförsörjande. Åtta stycken avslutades för att de uppfyllt målen med SFI-undervisningen och att det funnits en fortsatt planering mot självförsörjande. Det visar sig dock att hela 28 stycken avslutades från introduktionsprogrammet på grund av att tiden (36 månader) för introduktion var slut. Vilket innebär att de vid avslut av introduktionsprogrammet inte hade någon egen försörjning och därmed var bidragsberoende. Vad dessa personer gör i dagsläget har vi ingen vetskap om då vi inte haft möjlighet att träffa samtliga personer. De anställda verkar dock ha en annan bild av verkligheten än den statistiken visar.

(...) Men inom tre år så är det väl vanligt kanske att man får någon form av försörjning och då faller man ur socialtjänstens system som liksom bygger på en arbetslinje och som bygger på att man kan försörja sig. Johan

Johan fortsätter dock med att säga att han ju inte har några siffror på detta. Då vi genom en annan av de anställda får fram information angående avslutade år 2008 ger den ovannämnda statistiska resultat.

En av respondenterna i klientgruppen är klar med sin introduktion men har i dagsläget ingen sysselsättning utan är hemma. Hon har en önskan om att få börja arbeta, gärna på deltid och med ett lättare jobb då hon har problem med hälsan. Den resterande tiden önskar hon få komma ut och prata svenska då hon tycker att det är tråkigt att bara vara hemma.

6.3.4 Praktik

Syftet med praktiken är förutom att ge flyktingen en möjlighet att träna det svenska språket, en möjlighet för individen att få lära känna en svensk arbetsplats och få en inblick inom ett yrkesområde. För att individen ska få praktikplats krävs att det inte finns några sociala hinder som exempelvis en pågående skilsmässa eller liknande. Eleven skall dessutom kunna

presentera sig och sin bakgrund, kunna konversera på ”vardagssvenska” samt kunna förstå instruktioner. Efter praktiksamtalen, kartläggningen, som arbetsmarknadssekreteraren gör av varje elev som önskar praktik deltar eleven i olika grupper inom introduktionsprogrammet. Inger som är arbetsmarknadssekreterare håller även i utbildningsgrupper för de SFI-elever som skall börja praktik. Den ena kursen lär ut arbetsmarknadsplatskunskap och arbetsplatsattityd. Under den andra kursen lär man sig hur det går till under en praktikanställningsintervju. Här använder de sig ofta av rollspel. Inger uttrycker att dessa grupper är givande och hon önskar att de fanns utrymme för fler kurser av detta slag. I flyktinggrupperna som vi intervjuat har en av respondenterna haft praktik som golvläggare, snickare och målare. En annan har haft praktik på dagis, vilket hon tyckte var väldigt givande.

6.3.5 Språkets betydelse

Klientgruppen upplever språket som det viktigaste redskapet till att bli delaktig i det svenska samhället. Enligt Diaz (1993) teori går detta under den kommunikativa integrationen som belyser vikten av individens förmåga att tala det inhemska språket för att nå delaktighet i samhället. Författaren påpekar vidare att det finns en påtaglig förbindelse mellan den kommunikativa- och ekonomiska integrationen, det visar sig nämligen att flyktingar som erhållit godkänt resultat på SFI-undervisningen har lättare för att etablera sig på arbetsmarknaden (Diaz, 1997).

En av respondenterna berättar att ibland då han ber om hjälp i en affär så tar expediten inte någon hänsyn till hans bristande svenska utan pratar väldigt snabbt och oförståeligt. Klientgruppen tror att anledningen till det kan vara att vissa svenskar inte har så mycket kontakter med invandrare och därför inte har någon förståelse för deras språkliga hinder. I vår respondentgrupp är det två stycken som enbart pratar svenska i hemmet, resterande talar sitt hemspråk. Flyktingarna tror att det är viktigt att själva läsa svenska böcker och se på svensk TV för att utveckla sitt språk. Det viktigaste tror de dock är att man skapar kontakter med svenskar så att man får möjlighet att öva på att tala svenska.

6.3.6 Bostad

Annika som är integrationssekreterare uppger att bostäder är ett stort problem i Lund. När flyktingarna får uppehållstillstånd från Migrationsverket och vill bosätta sig i Lund blir de informerade om den rådande bristen på bostäder och skulle någon person bli bostadslös är det

kommunen som enligt Socialtjänstlagen har det yttersta ansvaret. Socialtjänsten ska hjälpa flyktingen att finna bostad men har inga egna lägenheter att bidra med. Flyktingen ställs i bostadskö efter sitt ankomstdatum till Lund och ska egentligen få bostad inom ett halvår, men då bostadsköerna i Lund är långa dröjer det ofta upp till 2-3 år. Under tiden bor flyktingen ofta som inneboende hos släkt och vänner vilket kan bli väldigt trångt och ohållbart (Lunds kommun, 2008). Annika berättar vidare att Lunds kommun har 30 stycken genomgångsbostäder som flyktingteamet kan erbjuda till flyktingar i väntan på permanent boende. Kötiden till genomgångsbostäderna är 10-12 månader. Flyktingteamet har hand om fördelningen av dessa bostäder och vid fördelning tittar de på familjeförhållandena i relation till lägenheternas storlek. Annika uppger även att dessa lägenheter håller på att tömmas och ska rivs. Lunds kommun har fått bygglov för nya genomgångsbostäder men byggnadsverksamheten har än så länge inte påbörjats.

I *Rapport Integration 2005* (2006) beskrivs boendesegregationen vara känslig för den ekonomiska konjunkturens utveckling där avståndet mellan välmående och ekonomiskt utsatta stadsdelar växer allt mer. Den etniska dimensionen blir allt tydligare då gruppen utrikesfödda bland de boende i ekonomiskt utsatta områden ökar oavsett den ekonomiska konjunkturen. Rapporten tar även upp flera tecken på diskriminerande strukturer på den svenska bostadsmarknaden som försvårar det för utrikesfödda att byta upp sig till ett bättre boende.

Bostadsförlaget LKF där flyktingteamet har förtur på ett antal lägenheter försöker se till att det blir en jämn bostadsfördelning över Lunds kommun för att undvika att segregerade bostadsområden bildas, här kan man se en stor skillnad från exempelvis Malmö. Boendeintegration är en av Diaz (1993) sju integrationsdimensioner. Inom denna dimension betonar författaren vikten av att individen själv har möjlighet att välja bostad och bostadsområde men eftersom det är flyktingteamet som bistår med lägenheterna i Lund är det svårt att uppnå den boendeintegration som Diaz talar om.

6.3.7 Den sociala biten

Den sociala integrationen handlar enligt Diaz (1993) om att invandraren skapar vänskapsrelationer med den infödda befolkningen för att på så sätt närma sig delaktighet och jämlikhet i samhället. Klientgruppen berättar att de på fritiden främst umgås med dem som har samma hemspråk som de själva och andra invandrare. Att träffa svenskar kan vara svårt

då det upplevs som att de hela tiden arbetar och alltid måste planera allt utifrån sin kalender. Det upplevs även svårt att lära känna någon i Sverige mer spontant t.ex. genom att man börjar prata med varandra på busshållplatsen, vilket är lättare i hemlandet. I Sverige har man inte heller samma kontakt med sina grannar som klienterna uppger att de har i hemlandet. En av klienterna har genom sitt politiska engagemang redan innan han flyttade till Sverige etablerat vänskapsrelationer här. Alla respondenterna uttrycker en vilja att lära känna fler och umgås mer med svenskar. De tror också att det kan bli lättare ju mer de lär sig det svenska språket. Detta tyder på ett behov av fler insatser från samhällets sida för att skapa möten mellan invandrare och svenskar. Diaz (1993) definierar integration som ett socialt fenomen där de sociala relationerna invandraren deltar i med majoritetsbefolkningen spelar stor roll.

6.4 Introduktionsprogrammet

6.4.1 Introduktionsprogrammets roll i integrationsprocessen

De anställda säger under intervjuerna att det är deras arbetsuppgift att underlätta integrationsprocessen för flyktingen. De är ansvariga för att utreda rätten till ekonomiskt bistånd samt ge flyktingarna kontakter med t ex sjukvård och andra myndighetspersoner. Det är även under introduktionsperioden som flyktingen ges en möjlighet att lära sig det svenska språket samt få en bild av hur det svenska samhället fungerar. De anställda poängterar även att det inte enbart handlar om att bistå individen med de praktiska delarna utan att mycket handlar om att pedagogiskt lära ut hur man gör i Sverige, vad som är tillåtet enligt lag och vad som är riktigt. Då flyktingteamet ofta är en av de första kontakterna flyktingen har med det nya landet så blir de anställda en representant för hela Sverige.

Enligt enkätundersökningen, *Nyanlända kommenterar introduktionen*, som genomfördes 2004 visar det sig att det område flyktingarna är mest nöjda med under sin introduktion är bemötandet. Nöjdheten med introduktionen visar sig i många fall vara överraskande hög. Vad resultaten speglar är dock individens kontakt med ett fåtal myndigheter och inte vad introduktionen lett fram till i form av arbete och studier. Det man är minst nöjd med är frågor gällande arbete och praktik samt nätverk och kontakter. Frågan ”hur snabbt man kan börja arbeta efter ankomsten till Sverige” är den delfråga som under alla genomföranden av undersökningen fått allra lägst betyg (Integrationsverket 2004a).

Våra respondenter inom klientgruppen berättar att de tycker det varit bra att få hjälp in i det svenska samhället genom introduktionsprogrammet. De tror också att introduktionen som finns för nyanlända i Sverige är bra, bättre än i många andra länder. De tror även att den introduktionen man får i Lund är bättre än i vissa andra kommuner i landet. Flyktingarna menar att de haft mycket nytta av den praktiska samhällsundervisningen då de besökt bland annat livsmedelsvaruhus, apotek, domstol och bibliotek. Dock uttrycker de en önskan om att få lära sig mer av detta. Flyktingarna berättar även att de är mycket nöjda med kontakterna med de anställda inom flyktingteamet och att de får den hjälp de förväntar sig. Gruppen är också nöjd med den svenskundervisning de fått på komvux men menar att de fortfarande har en lång väg att gå för att bemästra språket. Detta trots att en har avslutat och två är på väg att avsluta sina svenskstudier på grund av att de avklarat SFI-undervisningen.

Insatserna som genomförs under introduktionsprogrammet rymms inom den primära integrationen enligt Diaz (1993) modell för integration. Den primära integrationen innehåller de fyra första dimensionerna kommunikativ, ekonomiska, social och boendeintegration och präglas av insatser från samhällets sida. Undervisningen i det svenska språket kan kopplas till den kommunikativa integrationen där flyktingen lär sig att tala det svenska språket som utvecklar en förmåga hos individen att ta del av massmedia och annat som ger en form av delaktighet i samhället. Genom sina förvärvade språkkunskaper ges individen också möjlighet att utveckla relationer med den infödda befolkningen och bygga upp ett socialt kapital enligt den sociala integrationen. På sikt är det meningen att flyktingen tack vare utbildning ska erhålla ett arbete och bli självförsörjande enligt integrationens ekonomiska dimension (Diaz, 1993).

6.4.2 Förbättringar av introduktionsprogrammet

I rapport Integration – var god dröj (2004) fastslår Integrationsverket att huvuddelen av introduktionens mål i Sverige ej uppnås. Jämfört med den förra undersökningen som genomfördes för två år sedan kan man se att de mål som handlar om villkoren för en god introduktion har haft en viss positiv utveckling men att de inte påverkat huvudmålen uppfyllelse såsom inträde på arbetsmarknaden, svenska kunskaper samt delaktighet i samhället. Integrationsverket pekar på områden som är extra viktiga att utveckla vidare:

- Individens medhavda kompetens måste bedömas och bygga grunden för introduktionens planering och genomföranden.
- Bristande språkkunskaper får ej bidra till utebliven praktik.
- Arbetsförmedlingens medverkan i introduktionen måste utvidgas.

- Praktik måste vara regel ej undantag.
- För att introduktionens mål ska uppnås måste individen vara engagerad på heltid.
- Förbättrade insatser för kvinnor och lågutbildade krävs.
- Större satsningar för barn och ungdomars första tid i Sverige.

(Integrationsverket, 2004)

Ett område som Integrationsverket (2004) menar behöver utvecklas nationellt är arbetsförmedlingens medverkan i introduktionen. En tidig kontakt med arbetsförmedlingen har visat sig vara ett viktigt steg i de nyanländas väg mot försörjning. I Lund har flyktingteamet arbetat för och lyckats utveckla ett välfungerande samarbete med arbetsförmedlingen vilket underlättar för flyktingarna att ta sig in på arbetsmarknaden. Exempelvis har flyktingteamet upprättat kontakter med handläggare från arbetsförmedlingen som är stationerade på Komvux vissa dagar varje vecka för att vara tillgängliga för flyktingarna.

Något annat som framkommer under våra intervjuer med klientgruppen är att de alla efterfrågar fler forum där det ges möjlighet att öva på det svenska språket. Samtliga är glada över den möjlighet de fått på Komvux att lära sig språket men uttrycker en brist på möjligheter att praktisera sina språkkunskaper. Även Integrationsverket (2004) påpekar i sin rapport att kunskaper i det svenska språket är en angelägen satsning. Trots detta visar det sig att mindre än en tredjedel har tillräckliga kunskaper för att klara sig i yrkeslivet efter avslutad introduktion. På frågan om de då inte pratar svenska i skolan svarar Josef ”*vi pratar ingenting i skolan, inte så mycket*”. Vi frågar dem då om de inte får möjlighet att prata det svenska språket i konversationsgrupperna som de har en till två gånger i veckan.

Inte så mycket så det är ibland vi tittar på film och sen kan diskutera några saker om filmen eller att skriva någonting, men inte så mycket som man vill prata svenska. Sara

Vad som framkommer är att flyktingarna inte ges utrymme till att använda och utveckla sina språkkunskaper i den omfattning de själva skulle vilja. Samtliga uttrycker också en önskan om att få möjlighet att träffa inhemska svenskar för samtal för att på detta sätt utveckla sitt språk samt eventuellt knyta kontakter. I nuläget finns inga direkta åtgärder för att skapa fler forum där flyktingarna ges möjlighet att träffa infödda svenskar.

Vi får veta att det som är aktuellt i förändringsväg just nu är treårs projektet Partnerskap Skåne som startas av Länsstyrelsen vid årsskiftet 2009. Detta är ett samarbete som för närvarande omfattar sex kommuner i Skåne. Syftet med projektet är att skapa förutsättningar dels för en grundläggande samhälls- och hälsoinformation samt bättre villkor för föreningslivet att delta som en tillgång inom mottagandet och introduktionen av asylsökande och nyanlända i Skånes kommuner (Länsstyrelsen i Skåne län 2008a). Att uppmuntra flyktingarna till att delta i föreningslivet är ett sätt genom vilket man presenterar en möjlighet för dem att ta del av det sociala livet och på så sätt även utveckla sina språkkunskaper.

7. Avslutande diskussion

I detta kapitel kommer vi att ge en kort sammanfattning av resultatet utifrån våra frågeställningar. Vi kommer att belysa slutsatser samt ta upp nya frågor som väckts under arbetets gång.

Vårt syfte med denna uppsats var att belysa introduktionsprogrammets betydelse för den enskilda individen och för integrationsprocessen. Vi har velat belysa flyktingarnas syn på frågan samt de anställdas inom verksamhetens syn, för att se om dessa båda är likvärdiga. Nedan kommer vi att presentera de sammanfattade resultaten utifrån våra frågeställningar.

Vad innebär det för den enskilde individen att genomgå ett introduktionsprogram? Vad vi lagt märke till i vår studie är att våra respondenter i flyktinggruppen överlag är nöjda med sin introduktion i det nya landet som de erhållit av kommunen. Något de berättar att de haft stor nytta av är den praktiska samhällsundervisningen då de besökt bland annat livsmedelsvaruhus, apotek, domstol och bibliotek, de uttrycker dock en önskan om att få lära sig mer av detta. Gruppen är också nöjd med den svenskundervisning de fått på komvux men menar att de fortfarande har en lång väg att gå för att bemästra språket. Flera tar upp det goda bemötande de mottagit av de anställda inom verksamheten och de uttrycker en stor tacksamhet inte bara till verksamheten utan även till Sverige som tagit emot dem när de behövde det som mest.

Hur ser de anställda på introduktionsprogrammets betydelse? De anställda menar att det är under introduktionsperioden som flyktingen ges en möjlighet att lära sig det svenska språket samt få en bild av hur det svenska samhället fungerar. De poängterar även att deras roll i introduktionen inte enbart är att bistå individen med de praktiska delarna utan att mycket handlar om att pedagogiskt lära ut hur man gör i Sverige, vad som är tillåtet enligt lag och vad som är riktigt. De anställda säger under intervjuerna att introduktionen är till för att underlätta integrationsprocessen för flyktingen. Genom flyktingteamet får individen hjälp med att komma i kontakt med t ex sjukvård och andra myndighetspersoner.

Vad innebär det att vara integrerad utifrån socialarbetarnas perspektiv respektive klienternas perspektiv? De resultat vi fått fram ur intervjuerna tyder på att både flyktingarna och de

anställda inom verksamheten har en definition av begreppet integration som liknar varandras. De anställda menar att för att integrationen ska lyckas krävs vidsynthet och tolerans från alla parter. De menar även att det är viktigt att vara ödmjuk i hur långt man ska integrera en individ. Anställda inom flyktingteamet betonar att det inte handlar om att man ska bli svensk utan att man ska kunna vara delaktig i det svenska samhället genom arbete, språk och umgänge. En av flyktingarna menar att det finns två bitar i integrationen. Flyktingarna själva samt allmänheten och att detta är en viktig faktor som man inte får glömma bort. Han menar vidare att det är viktigt som flykting att inte enbart se det som är negativt med det nya landet, men att man inte heller måste ge upp allt i sitt hemlands kultur bara för att man nu bor i Sverige. En annan av respondenterna påpekar att han faktiskt bor i Sverige nu och menar att han därmed måste integreras, varför det är viktigt att han lär sig språket och skaffar ett jobb. Flera av flyktingarna uttrycker svårigheter med att passa in i det nya samhället men ger också uttryck för en känsla av att det kommer att bli lättare med tiden allt eftersom de lär sig språket och kommer ut på arbetsmarknaden.

Ovannämnda frågor gällande arbete och språk ingår enligt Diaz (1993) inom ramen för den primära integrationen inom faserna kommunikativ- samt ekonomisk integration. Inom Diaz primära integrationsfas ingår även boendeintegration. Den primära integrationsfasen kännetecknas enligt författaren av insatser från samhällets sida och ska lägga en grund för vidare integration. Vi kan här tydligt se att introduktionsprogrammets insatser har en stark betydelse för flyktingens integrationsprocess. Den sista fasen i primärintegrationen är den sociala integrationen där invandraren bygger upp ett socialt nätverk med den infödda befolkningen. Detta är den dimension där vi kan tyda brister av insatser från samhällets sida. De nyanlända efterfrågar själva en integration med majoritetsbefolkningen, där även svenskar är medverkande i integrationsprocessen. Integration är en process som både handlar om invandrare och svenskar och därför borde detta vara ett område som är betydelsefullt att utveckla. Vår tanke är att olika mötesplatser där invandrare och svenskar kan träffas vore av intresse att utveckla samt att arbeta för att få in flyktingarna i föreningslivet där de automatiskt kommer i kontakt med sociala nätverk. Det finns många exempel på hur dessa mötesplatser skulle kunna utformas exempelvis genom mångfaldsfestivaler både inom bostadsområden samt stadsöverskridande. I våra intervjuer med flyktingarna framkom att det inte är så vanligt att de umgås med infödda svenskar. Denna brist på kommunikation och umgänge invandrare och svenskar emellan tror vi kan vara en grogrund till att fördomar bildas från båda håll. Dessa fördomar förstärks genom att det inte finns en öppen dialog gällande frågorna.

Integrationsverket (2004) pekar på ett antal områden som är viktiga att utveckla däribland språkundervisning samt vikten av praktik. En åtgärd som vi anser skulle kunna vidtas för att förbättra språkundervisningen är en uppdelning av språkklasserna efter den enskildes utbildningsbakgrund då dessa kan se väldigt olika ut. Vi tror att detta skulle främja den enskildes läroprocess. Utifrån vårt empiriska material ser även vi att förbättringar i Lunds introduktionsprogram behöver göras. Exempelvis är praktiken ett område som vi anser behöver utvecklas. Som det ser ut i dagsläget så är praktik inte något som alla som går introduktionsprogrammet får. Detta är något deltagarna själva måste uttrycka en önskan om att få och sedan finns vissa villkor man måste uppfylla för att överhuvudtaget kunna få en praktikplats. Praktik borde vara något som ingår som en del av introduktionen då den ger flyktingen möjlighet att utveckla sina språkkunskaper istället för att dessa ska vara ett hinder som står i vägen för att få en ingång till arbetsmarknaden.

Under arbetets gång har vi diskuterat utifrån begreppen integration samt assimilation och tycker själva att det fortfarande är svårt att tyda dem. Vi vill poängtera att det vi förespråkar är integration men ställer oss ändå frågan till vilken grad integrationen egentligen är gynnsam både vad gäller den invandrade individen och samhället i stort. Vad integration handlar om är att olika grupper ska kunna leva och verka i kontakt med varandra utan att för den sakens skull ge upp sin gruppidentitet. Frågan vi ställer oss är om det överhuvudtaget är möjligt att samverka då olika kulturer kan ses som varandras kontraster. I dagens Sverige hanterar man integrationen genom att skapa nya diskrimineringslagar istället för att ta tag i problemet och skapa en integrationspolitik som faktiskt fungerar då den nuvarande visar tydliga brister. Även Carlbom tar upp att man måste sluta förklara integrationsproblemen som enbart ett resultat av svenskars rasism och våga se konsekvenserna av invandringen. Ett exempel han tar upp är att segregationen i Sverige håller på att permanentas på ett helt nytt sätt och i sin avhandling tar han upp enklaveringen på Herrgården i Rosengård. Här bildas alltså nya subkulturer som inte lever och verkar med det resterande samhället vilket är en misslyckad integration.

Integration är ett viktigt ämne att diskutera, det är speciellt viktigt att belysa frågan ur flyktingarnas egna perspektiv då deras röst i samhället är svag. Introduktionsprogrammet är en betydelsefull del i nyanlända flyktingars integrationsprocess då det är under denna primära fas som samhälleliga insatser behövs. För att underlätta introduktionen för nyanlända flyktingar krävs att undersökningar som innefattar fler personer görs.

8. Referenslista

8.1 Skriftliga källor

Ahmadi, Nader (2000) ”Kulturell identitet i gungning” i Allwood, Carl Martin och Franzén, Elsie C (red) *Tvärkulturella möten – Grundbok för psykologer och socialarbetare*. Falkenberg: Natur och Kultur

Almqvist, Kjerstin och Broberg, Anders G. (2000) ”Kulturella skillnader i barnuppfostran och utvecklingsideal” i Allwood, Carl Martin och Franzén, Elsie C (red) *Tvärkulturella möten – Grundbok för psykologer och socialarbetare*. Falkenberg: Natur och Kultur

Aspers, Patrik (2007) *Etnografiska metoder*. Malmö: Liber

Aytar, Osman (1999). *Integration i mångfald. En studie av sex invandrargrupperns upplevda integration i Sverige*. Stockholm: Jina Nu förlag.

Carlbom, Aje (2003) *The Imagined versus the Real Other – Multiculturalism and the Representation of Muslims in Sweden*. Lund: Lund Universitet

Diaz, Jose Alberto (1993) *Choosing integration – A theoretical and empirical study of the immigrant integration in Sweden*. Uppsala: Uppsala Universitet

Diaz, Jose Alberto (1997) *Primärintegration och bidragsberoende: Studie av integration och tidigt bidragsberoende inom det kommunala flyktingmottagandet*. Stockholm: Statens invandrarverk

Gordon, Milton M. (1964) *Assimilation in American Life. The Role of Race, Religion, and National Origins*. New York: Oxford University Press.

Halvorsen, Knut (1992) *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur

Holme, Idar Magne och Solvang, Bernt Krohn (1997) *Forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.

Integrationsverket (2004) *Integration – Var god dröj*. Norrköping: Integrationsverket

Integrationsverket (2004a) *Nyanlända kommenterar integrationen*. Norrköping: Integrationsverket

Integrationsverket (2006) *Rapport integration 2005*. Norrköping: Integrationsverket

Lunds kommun (2002): *Integrationspolitiskt handlingsprogram*. Lund: Lunds kommun

Lunds kommun (2008) *Flyktingteamet – verksamhetsrapport 2007/verksamhetsplan 2008*. Lund: Lunds kommun

May, Tim (2001) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.

Popoola, Margareta (2002) *Integration en samtidspegling*. Å jour, en serie kunskapsöversikter från svenska Kommunförbundet, nr 8. Stockholm.

Proposition 1997/98:16: *Sverige och mångfalden – från invandrapolitik till integrationspolitik*.

Repstad, Pål (1999) *Närhet och distans: kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur

Thurén, Torsten (2007) *Vetenskapsteori för nybörjare*. Malmö: Liber

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska riktlinjer inom humanistisk – samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Westin, Charles (1999) *Mångfald, integration, rasism och andra ord*. SOS-rapport 1999:6. Socialstyrelsen, Stockholm.

8.2 Internet:

Länsstyrelserna (2008) *Ordlista*. [senast uppdaterad 2008-04-15] [hämtad 2008-10-24]

<http://www.lst.se/lstweb/Common/Templates/NormalPage.aspx?NRMODE=Published&NRORIGINALURL=%2flst%2fsv%2famnen%2fIntegration%2fordlistan%2ehtm&NRNODEGUID=%7bC8676EE2-FBF8-404A-BD8B-13B000040020%7d&NRCACHEHINT=Guest#i>

Länsstyrelsen i Skåne län (2008) *Mottagning och etablering av nyanlända* [hämtad 2008-12-10]

<http://www.m.lst.se/m/amnen/Integration/Mottagning+och+etablering+av+nyanl%C3%A4nda/>

Länsstyrelsen i Skåne län (2008a) *10 miljoner kronor till projekt ska skapa bättre förutsättningar för nyanlända* [hämtad 2009-02-04]

http://www.m.lst.se/m/Pressrum/Nyheter/2008/081022_10milj_projekt_partnerskap_skane.htm

Migrationsverket (2006) *Överenskommelse om utveckling av introduktionsinsatser för nyanlända invandrare i Sverige*. [hämtad 2008-12-10]

<http://www.migrationsverket.se/pdf/filer/asylarend/plattform.pdf>

Regeringen (2008) *Integration* [hämtad 2008-12-10]

<http://www.regeringen.se/sb/d/2279/a/12606>

Rothenborg, Ole (2004) Forskare stöder förslag om invandrarstopp i Malmö i *Dagens Nyheter* 2004-02-17. hämtad [2009-02-04]

<http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=1042&a=235088>

SCB, Statistiska centralbyrån (2008) [hämtad 2008-10-24]

<http://www.ssd.scb.se/databaser/makro/visavar.asp?yp=duwird&xu=c5587001&lang=1&langdb=1&Fromwhere=S&omradekod=BE&huvudtabell=UtrikesFoddaTotNK&innehall=Folkmanngd&prodid=BE0101&deltabell=K1&fromSok=&preskat=O>

Zetterberg, Hans (1993) Fem pärleportar för invandrare i *Dagens Nyheter* 1993-10-24

[hämtad 2009-02-04] <http://www.zetterberg.org/Press/DN/dn931015.htm>

9. Bilagor

9.1 Bilaga 1. Informationsbrevet

Hej!

Vi är två studenter som läser socionomprogrammet på Socialhögskolan i Lund. Under hösten skriver vi vårt examinationsarbete i form av en C-uppsats. I vår uppsats vill vi undersöka Lunds kommuns mottagning av nyanlända flyktingar samt hur introduktionsprogrammet hjälper individen att integreras i samhället. Vi är nyfikna på att veta vad integration innebär för Dig. På vilket sätt introduktionsprogrammet har hjälpt Dig att känna Dig integrerad samt vad Du har saknat. Det är viktigt för oss att ta del av just Dina erfarenheter för att få en vidare förståelse för verksamhetens resultat.

Intervjuerna kommer att äga rum i flyktingteamets lokaler på Bangatan 10 A, 2:a våningen. Deltagandet i intervjuerna är frivilligt och Du kan avbryta intervjun när som helst om så önskas. I uppsatsen kommer Du inte att nämnas vid namn. För att underlätta vårt skrivande kommer intervjun att spelas in på band och den information som framkommer kommer enbart att användas i syfte till att slutföra vår uppsats och därefter kommer allt material att förstöras.

I största möjliga mån kommer intervjuerna att ske gruppvis om 4-5 personer, där ett samtal kommer att ske utifrån olika teman som handlar om integration och introduktionsprogrammet. Intervjuerna kommer att pågå cirka 2 timmar, inklusive fikapaus. Intervjutillfällena kommer att vara 27/11, 28/11 och 1/12.

Har Du några frågor eller funderingar är Du välkommen att höra av Dig till oss

jasmina.pajic.597@student.lu.se

hanna eklund.925@student.lu.se 073-XX XX XXX

Du kan även ta kontakt med vår handledare

kristina.goransson@soch.lu.se

Mvh Hanna Eklund & Jasmina Pajić

9.2 Bilaga 2. Frågeguide anställda

Verksamheten

- Hur ser er verksamhets arbete ut?
- Vad innefattar ditt arbete?
- Vad är er verksamhets roll i integrationsarbetet?

Introduktionsprogrammet

- Vilken målgrupp innefattas av introduktionsprogrammet?
- Vilka mål ska individen ha uppnått efter avslutat introduktionsprogram?
- Hur ska målen uppnås?

Er syn på integration

- Vad innefattar begreppet integration för dig i din yrkesroll?
- Beskriv en person som är integrerad.
- Vad krävs för att integrationsprocessen ska lyckas?
- Vem bär ansvaret för att integrationen lyckas?
- Vad kan man som individ själv göra för att påverka sin integrationsprocess enligt er?
- Ska man integreras eller integrera sig? Hur använder du begreppet?
- Hur kan man mäta integration, vilka variabler tittas på?
- Vad ska en person integreras från och integreras till?
- Hur tror du att man kan utveckla arbetet med nyanlända flyktingar för att deras integration i samhället ska underlättas?
- Hur viktigt tycker du att det är att man integreras i det svenska samhället? Kan man leva i Sverige utan att vara integrerad?
- Vilka faktorer hos individen/samhället underlättar/försvårar integrationen?

Frågor till integrationssekreteraren.

- Hur går bostadsfördelningen till?
- Gör ni något för att förhindra att segregerade bostadsområden bildas?
- Har ni några praktiska åtgärder för att möten ska uppstå mellan invandrare och svenskar?

9.3 Bilaga 3. Frågeguide klienter

Bakgrund

- Ålder
- Vilket land kommer du ifrån?
- Hur länge har du bott i Sverige?
- I ditt hemland bodde du i stad eller på landet?

Livet i Sverige

- Vad har du för sysselsättning idag? (ex. arbete, skola)
- Vad hade du för sysselsättning i ditt hemland?
- Har du någon släkt här i Sverige? Var är de bosatta?
- Hur tycker du det är att leva i Sverige?
- Vad är svenskt levnadssätt för dig?
- Hur viktigt är det för dig att leva efter det svenska levnadssättet?

Sociala

- Umgås du med både landsmän och svenskar på din fritid?
 - Eller bara landsmän?
 - Eller bara svenskar och andra invandrare?
 - Vill du ha det annorlunda?
- Känner du dig delaktig i samhället?
- Vill du bo i ett område med en majoritet av invandrare eller ett område med både svenskar och invandrare?

Identitet

- Hur ser du på dig själv nu jämfört med i ditt ursprungsland?
- Upplever du någon skillnad på hur svenskar och personer från ditt hemland ser på dig?
- Känner du att du behöver ändra på dig för att passa in i det svenska samhället?

Språk

- Hur viktigt är det för dig att lära dig svenska?
- Hur kan du själv påverka inläringen?

- Hur bra tycker du att du klarar dig med den svenskan du fått genom introduktionsprogrammet.

Integration

- Vad betyder/innefattar begreppet integration för dig?
- Beskriv en person som är integrerad.
- Vem bär ansvaret för att integrationen lyckas?
- Ska man integreras eller integrera sig?
- Känner du att du är integrerad i det svenska samhället?
- Vad skulle få dig att känna dig mer integrerad?
- Vad är det som påverkar att du inte känner dig integrerad?
- Vad kan du själv göra för att påverka din integration?
- Skulle du vilja flytta tillbaka till ditt gamla hemland?
 - Tror du att du kommer att flytta tillbaka?